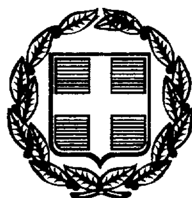

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 93**

10 Φεβρουαρίου 1999

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Γ1/58

Πρόγραμμα Σπουδών της Νεοελληνικής Γλώσσας στην προ - Δημοτική Εκπαίδευση - Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του εδαφ. ε ε της παραγράφου 9 του άρθρου 3 και του εδαφ. ε της παραγράφου 11 του άρθρου 4 του Ν. 1566/85, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 188-Α)

2. Την εισήγηση του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, όπως αυτή διατυπώθηκε στην με αριθμ. 7/98 Πράξη της Ολομέλειας του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και 9/98 Πράξη του Τμήματος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου.

3. Τις διατάξεις του άρθρου 29α του Ν. 1558/85 ΦΕΚ 137-Α, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 (ΦΕΚ 154-Α) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παραγρ. 2α του Ν. 2469/97 (ΦΕΚ 38-Α) και το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη εις βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

Την αναγκαιότητα ορισμού νέου Προγράμματος Σπουδών για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας στην προ - Δημοτική Εκπαίδευση - Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο, με βάση το οποίο θα συγγραφούν τα βιβλία που προβλέπονται από τις διατάξεις της παραγράφου 3 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το Πρόγραμμα Σπουδών, της Νεοελληνικής Γλώσσας στην προ - Δημοτική Εκπαίδευση - Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο, ως εξής:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΗΣ
ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΣΤΗΝ ΠΡΟ-ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ - ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ-

Το πρόγραμμα σπουδής της νεοελληνικής γλώσσας για το νηπιαγωγείο εντάσσεται στο ενιαίο πρόγραμμα σπουδών της ελληνικής γλώσσας και στηρίζεται στη δομητική προσέγγιση, σύμφωνα με την οποία η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά, μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα.

Ένας από τους κεντρικούς άξονες της δομητικής προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά οικοδομούν τη γνώση κάνοντας, αναπόφευκτα, λάθη κατά τη διαδικασία, λάθη όμως που η συγκεκριμένη προσέγγιση μας επιτρέπει να τα δούμε ως εκφράσεις των προσπαθειών τους για την κατάκτηση της γνώσης. Είναι κατά συνέπεια φυσικό αυτά τα λάθη, που συνδέονται με την εξελικτική πορεία των παιδιών, να γίνονται σ' ένα βαθμό αποδεκτά, αποτελώντας παράλληλα σημείο εκκίνησης του σχεδιασμού της μαθησιακής διαδικασίας που, σε μια προοπτική και όχι άμεσα, θα στοχεύει στο ξεπέρασμά τους.

Για τη συγκρότηση του συγκεκριμένου προγράμματος πήραμε υπόψη μας τα πορίσματα ερευνών και εξετάσαμε τα σχετικά με τη γλώσσα προγράμματα και άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Από όλα προβάλλει ο σημαντικός ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το Νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας που στις μικρές ηλικίες συνδέεται κατά κύριο λόγο, όπως γνωρίζουμε, με την έλλειψη εξοικείωσης του παιδιού με πλευρές της γλώσσας που έχουν σχέση με το γραπτό λόγο. Και αυτό, όπως είναι γνωστό, αφορά περισσότερο τα παιδιά που προέρχονται από μη προνομιούχα περιβάλλοντα. Η πρότασή μας λοιπόν θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει σε μια προοπτική εφοδιασμού και καλύτερης προετοιμασίας των παιδιών για την ένταξή τους σε μια κοινωνία γραπτής επικοινωνίας, όπως η σημερινή.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (ομιλία και ακρόαση)

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να διαμορφώνονται ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις ώστε τα παιδιά από την αρχή να ενθαρρύνονται να παίρνουν το λόγο για:	
να διηγούνται / αφηγούνται	– Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να διηγούνται βιωμένες τους εμπειρίες τηρώντας τη διαδοχική σειρά των γεγο-

	νότων, και χρησιμοποιώντας λέξεις όπως πρώτα, μετά, ύστερα, μετά από αυτό κτλ. - Ενθαρρύνονται να αφηγούνται ένα παραμύθι. - Παροτρύνονται να συνδέουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και με τις δικές τους εμπειρίες.
- να περιγράφουν	- Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν γεγονότα, αντικείμενα και προσωπικές εμπειρίες. (ενθαρρύνονται π.χ. να περιγράψουν σε άλλους πώς συγκεντρώνουν τα υλικά για ένα κολάζ και πώς το πραγματοποιούν).
- να εξηγούν	- Παροτρύνονται να δίνουν εξηγήσεις για επιλογές τους και για τις προτιμήσεις τους (π.χ. να αιτιολογούν για ποιους λόγους προτιμούν κάποιο συγκεκριμένο βιβλίο ή παιχνίδι). - Παροτρύνονται να αιτιολογούν απόψεις και πράξεις τους.
- να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να επιχειρηματολογούν	- Τους δίνονται ευκαιρίες να συνειδητοποιήσουν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές και ως εκ τούτου ότι παίρνουν το λόγο εκ περιτροπής. Ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη μιας στοιχειώδους επιχειρηματολογίας ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συνομιλητές τους. - Μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους χωρίς να τους διακόπτουν και να μιλούν την κατάλληλη στιγμή αφού πάρουν υπόψη τους τι έχει προηγηθεί.
- να διατυπώνουν αιτήματα και να ανταποκρίνονται σε υποδείξεις	- Μαθαίνουν να διατυπώνουν συλλογισμούς προκειμένου να πείσουν το συνομιλητή τους για κάτι.
- να βελτιώνουν και να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο	- Ασκούνται στο να χρησιμοποιούν εύστοχα λέξεις ή εκφράσεις που συνδέονται με ειδικές περιστάσεις, όπως ευχές, χαιρετισμούς κτλ. - Εθίζονται να απομνημονεύουν και να απαγγέλνουν ποιήματα, να μαθαίνουν λαχνίσματα, αινίγματα, γλωσσοδέτες, να απομνημονεύουν μικρούς ρόλους στα πλαίσια των παραστάσεων που θα παρουσιάσουν μέσα στην τάξη. - Συνηθίζουν να αναπαράγουν εύστοχα να λεκτικά σχήματα που συναντούν συχνά στα παραμύθια όπως «ήταν μια φορά κι έναν καιρό ...», «και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα» κτλ. - Τους δίνονται ευκαιρίες να κατανοήσουν μέσα από ποικίλες δραστηριότητες το ρόλο του υποκειμένου ώστε εξελικτικά να οδηγηθούν στη κατανόηση της παθητικής σύνταξης. - Ασκούνται στο να κατανοούν απλές μορφές της μεταφορικής χρήσης των λέξεων (π.χ. να μπορούν να διακρίνουν την ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις εκφράσεις «με τρώει η μύτη μου» και «τρώω το φαγητό μου») συμμετέχοντας σε παιχνίδια λέξεων. - Ασκούνται στο να οργανώνουν το λόγο τους συνδέοντας τις απλές προτάσεις μεταξύ τους με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις (και, για, ή, αλλά, επειδή κτλ.). - Ενθαρρύνονται να αναδιατυπώνουν φράσεις ή προτάσεις χρησιμοποιώντας εναλλακτικά λέξεις με παρεμφερές νόημα (π.χ. ο άνεμος λυσσομανούσε ή ο αέρας λυσσομανούσε ή σφύριζε) ή αντίθετο νόημα (π.χ. ένα μεγάλο μπουκάλι γάλα ή ένα μικρό μπουκάλι γάλα).

ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να έρχονται αβίαστα σε επαφή με τις διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, επιγραφές κτλ.), ώστε να τους δίνονται οι ευκαιρίες:	
- να τις αναγνωρίζουν και να συνειδητοποιούν ότι οι διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου μεταφέρουν μηνύματα με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς λόγους - να υιοθετούν βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαβητικού συστήματος γραφής (π.χ. ότι διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, ότι τα βιβλία διαβάζονται από την αρχή προς το τέλος κτλ.). - να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά - να διακρίνουν αν ένα κείμενο που τους διαβάζεται είναι διαλογικό ή περιγραφικό - να διακρίνουν, σε ένα αφηγηματικό κείμενο που τους διαβάζεται, τα καθαρά περιγραφικά μέρη του από τα σημεία εκείνα στα οποία επεμβαίνει ο/η συγγραφέας και σχολιάζει	- Ο/η εκπαιδευτικός διαβάζει μαζί με τα παιδιά εικονογραφημένα βιβλία, περιοδικά, εφημερίδες, λεξικά, καθώς και αφίσες, χάρτες, συσκευασίες προϊόντων που γνωρίζουν τα παιδιά (πχ. κουτιά από γάλα, σακούλες από ζάχαρη ή αλεύρι, κουτιά από φάρμακα κτλ..) στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν το μήνυμα. Στο πλαίσιο των ποικιλόμορφων δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην τάξη και συνδέονται με αυτά ενεργοποιεί τα παιδιά στο να κάνουν υποθέσεις γύρω από το τι είναι γραμμένο σε καθένα από αυτά. - Ο/η εκπαιδευτικός, κυρίως όταν διαβάζει βιβλία, δείχνει, συχνά με το δάχτυλο, στα παιδιά τί ακριβώς διαβάζει. Το βιβλίο ή το έντυπο που διαβάζει κάθε φορά είναι στραμμένο προς τα παιδιά ώστε να συνειδητοποιούν ότι αυτό που διαβάζει είναι το κείμενο και όχι η εικόνα. Ο/η εκπαιδευτικός, ενθαρρύνει αβίαστες ανοιχτές συζητήσεις γύρω από διάφορα στοιχεία του κειμένου (πλοκή, χαρακτήρες, συγκρούσεις, το χρόνο και το χώρο που διαδραματίζονται τα γεγονότα κτλ.).
- να απομνημονεύουν μικρά κείμενα	- Κείμενα που αρέσουν στα παιδιά διαβάζονται από τον/την εκπαιδευτικό κατ' επανάληψη, όταν τα παιδιά του το ζητούν πράγμα που συχνά οδηγεί αβίαστα στην απομνημόνευση. Τα έμμετρα κείμενα (λαχνίσματα, ποιήματα) που έχουν ρίμες, παρηχήσεις και ομοιοκαταληξίες απομνημονεύονται εύκολα και βοηθούν τα παιδιά να συνειδητοποιήσουν το συλλαβικό χαρακτήρα της γλώσσας, συμβάλλοντας έτσι στη φωνητική και συντακτική συνείδηση της γλώσσας. Τα παιδιά απομνημονεύουν επίσης μικρούς ρόλους τους οποίους δραματοποιούν στα πλαίσια σχολικών παραστάσεων.
- να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στον περιβαλλοντικό έντυπο λόγο και μέσα σε κείμενα	- Τα παιδιά ενθαρρύνονται στο να προσπαθούν να αναγνωρίσουν το όνομα του δρόμου τους, τις επιγραφές των καταστημάτων της γειτονιάς τους κτλ. Στο χώρο του Νηπιαγωγείου έχει διαμορφωθεί περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα γραπτού λόγου. Εκτός από τη βιβλιοθήκη, συγκεντρώνονται έντυπα διαφόρων ειδών (περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες), καθώς και συσκευασίες γνωστών στα παιδιά προϊόντων, επάνω στις οποίες υπάρχει έντυπος λόγος. Επίσης διαμορφώνονται πίνακες αναφοράς για ποικίλα θέματα, στους οποίους υπάρχει αντιστοιχία εικόνων και λέξεων· οι πίνακες αυτοί επιτρέπουν στα παιδιά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, να ανακαλύπτουν το νόημα ορισμένων λέξεων που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες εκτυλίσσονται στην τάξη. (π.χ. τα ονόματα των παιδιών της τάξης είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους, τα μέσα συγκοινωνίας αναγράφονται δίπλα στην αντίστοιχη εικόνα. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται τα χρώματα, τα ζώα του σπιτιού, του αγρού ή του δάσους κτλ. Για κάθε πίνακα αναφοράς υπάρχουν και αντίστοιχες καρτέλες, χωριστή καρτέλα για κάθε λέξη του πίνακα. Στις καρτέλες δεν υπάρχουν οι εικόνες. Τα παιδιά ανα-

ζητούν το νόημα της καρτέλας που θέλουν να διαβάσουν συγκρίνοντάς την με τις λέξεις του πίνακα αναφοράς. Όταν εντοπίσουν τη λέξη από την εικόνα που της αντιστοιχεί, κατανοούν και το νόημά της.
Οι πίνακες αναφοράς αξιοποιούνται πάντα για την πραγματοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων όπως π.χ. για το παρουσιολόγιο, για διάφορα παιχνίδια, για την καταγραφή του καιρού της ημέρας κτλ.).

- να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες πηγές στις οποίες συμπλέκονται γραπτός λόγος και εικόνα
- να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και αυτό που αναζητούν κάθε φορά

- Ενδεικτικά τέτοιες πηγές μπορεί να είναι αφίσες, ταινίες, σήματα, έργα τέχνης
- Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανείζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια, μύθους, θρύλους, λαχνίσματα, ποιήματα, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέφουν στη θέση τους (ένας τρόπος είναι τα βιβλία να τοποθετούνται έτσι ώστε να φαίνεται ολόκληρη η μπροστινή τους όψη και πίσω από κάθε βιβλίο να είναι σταθερά τοποθετημένη η φωτοτυπία του εξωφύλλου του, πράγμα που αποτελεί σημείο αναφοράς για τα παιδιά και τους επιτρέπει, μέσα από συσχετισμούς,, να επανατοποθετούν τα βιβλία που δανείζονται στην ορισμένη τους θέση).

- να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου

- Ο/η εκπαιδευτικός επισημαίνει ότι στο εξώφυλλο κάθε βιβλίου είναι γραμμένα σημαντικά στοιχεία (ο τίτλος, ο/η συγγραφέας, ο/η εικονογράφος, η εκδοτική εταιρεία) και ενθαρρύνει τα παιδιά να αναγνωρίζουν τις θέσεις αυτών των στοιχείων στο κάθε βιβλίο. Ακόμη ενθαρρύνει τα παιδιά να κατανοήσουν τη σελιδαρίθμηση καθώς και τον ρόλο του πίνακα περιεχομένων όπου αυτός υπάρχει.

- να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραπτός λόγος είναι αναπαράσταση της γλώσσας και η εικόνα είναι αναπαράσταση του κόσμου
- να συνειδητοποιήσουν τη σχέση προφορικού-γραπτού λόγου
- να συνειδητοποιήσουν τα φωνήματα της ομιλούμενης γλώσσας και ότι σε αυτά τα φωνήματα αντιστοιχούν γράμματα
- να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου, όπως το χειρόγραφο και το έντυπο κείμενο, το ελληνικό και το λατινικό αλφάβητο κτλ.

- Τα παιδιά προοδευτικά υποστηρίζονται να συνειδητοποιήσουν ότι ό,τι λέμε μπορούμε και να το γράψουμε. Επίσης, έχοντας συναντήσει κάποιες λέξεις αρκετές φορές (κατά την ανάγνωση βιβλίων ή στους πίνακες αναφοράς), αρχίζουν να τις αναγνωρίζουν και σιγά-σιγά είναι σε θέση να απομονώνουν γράμματα και να κάνουν συνδυασμούς αυτών των γραμμάτων προκειμένου να διαβάσουν άγνωστες λέξεις. Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τις αναζητήσεις τους και κατευθύνει τις συζητήσεις και τον προβληματισμό που αναπτύσσεται μεταξύ τους καθώς προσπαθούν να διαβάσουν, χωρίς να διορθώνει ή να επιβάλλει τη σωστή ανάγνωση κάθε φορά.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν

Η εργασία που συνδέεται με το γραπτό λόγο στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδια ευκαιρίες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που συνδέονται με το γιατί και το πώς γράφουμε:

- Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται στην αξία που έχει η γραφή ως μέσο που μας βοηθάει να επικοινωνούμε, να αναπτύσσουμε τις ιδέες μας και να μεταφέρουμε πληροφορίες, αλλά και ως πηγή ευχαρίστησης και απόλαυσης. Και σ' αυτό συμβάλει η ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη δημιουργία δικών τους κειμένων με υπαγό-

Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες

- Τα παιδιά σε μικρές ομάδες υπαγορεύουν στον/στην εκπαιδευτικό κείμενα που τα διαμορφώνουν συλλογικά (γράμματα, καταλόγους, κανόνες παιχνιδιών, συνταγές, διηγήσεις, ποιήματα), και τα οποία δεν είναι ικανά να τα γράψουν μόνα τους. Ο/η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει και κατευθύνει τη συζήτηση που αναπτύσσεται με-

ρευση στον/στην εκπαιδευτικό πριν να είναι ικανά να γράψουν αυτόνομα. Εξελικτικά συνειδητοποιούν ότι τα κείμενα απευθύνονται σε συγκεκριμένους κάθε φορά αναγνώστες και μαθαίνουν να τα βελτιώνουν ακούγοντας το αποτέλεσμα της υπαγόρευσης, κάνοντας επιλογές λεξιλογίου και διατύπωσης.

ταξύ των παιδιών στην προσπάθειά τους να διορθώσουν και να αναθεωρήσουν τα κείμενα, χωρίς να επιβάλλει τη σωστή εκδοχή, αλλά υποδεικνύοντας τρόπους με τους οποίους μπορούν να αποτυπωθούν οι ιδέες στο χαρτί. Σ' αυτά τα πλαίσια ενθαρρύνει τα παιδιά να παίζουν με τη γλώσσα.

- Τα παιδιά θα πρέπει να μάθουν να διαφοροποιούν ως μέσο επικοινωνίας τον γραπτό λόγο από την εικόνα.

Τα παιδιά πρέπει να υποστηριχθούν στην προσπάθειά τους:

- να κρατούν ένα μολύβι, ένα στυλό διαρκείας, μία κιμωλία με τρόπο αποτελεσματικό για να μπορούν να γράφουν, παίρνοντας σωστή σωματική στάση
- να αναπαράγουν μοντέλα, σχήματα, τροχιές που προτείνονται από τον/την εκπαιδευτικό
- να γράφουν το όνομά τους στις εργασίες τους με κεφαλαία ή/και πεζά γράμματα

- Στο χώρο του Νηπιαγωγείου υπάρχουν καρτέλες αναφοράς στις οποίες τα ονόματα των παιδιών είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους. Τα παιδιά μπορούν να τις συμβουλεύονται προκειμένου να γράψουν το όνομά τους στις εργασίες τους. Η μη ορθή γραφή θεωρείται κάτι το φυσικό στο πλαίσιο της εξέλιξης της γραφής στο παιδί.

- να αντιγράφουν μερικές λέξεις, ή μία μικρή φράση που να έχει σχέση με τις δραστηριότητες της τάξης

- Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να αντιγράφουν τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη, λέξεις που αναφέρονται στον καιρό από τους πίνακες αναφοράς, τις ημέρες της εβδομάδας, το όνομά τους κτλ. ελλιπώς ή/και κάνοντας λάθη, τα οποία ο/η εκπαιδευτικός αποδέχεται και αξιοποιεί στη μαθησιακή διαδικασία.

- να γράφουν απλά πολύ μικρά κείμενα για διαφορετικούς λόγους

- Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να γράφουν κάρτες με ευχές που τις απευθύνουν σε συγκεκριμένα κάθε φορά πρόσωπα, καταλόγους από πράγματα που θα πρέπει να θυμηθούν ετικέτες που δηλώνουν το περιεχόμενο ντουλαπιών, συρταριών, κουτιών κτλ, να φτιάχνουν άλμπουμ με φωτογραφίες ή ζωγραφιές που συνοδεύονται από μικρά κείμενα-λεζάντες και σύντομες εικονογραφημένες ιστορίες δεμένες σε βιβλίο. Αυτά τα βιβλία, φτιαγμένα από τα ίδια τα παιδιά, μπορούν να τοποθετούνται στην βιβλιοθήκη της τάξης για να διαβάζονται από όλους. Αυτά τα κείμενα θα έχουν φυσικά πολλά λάθη.
- Στην προσπάθειά τους να γράψουν τα παιδιά μπορούν πάντα να συμβουλεύονται τους πίνακες αναφοράς που άλλοι είναι αναρτημένοι στους τοίχους του Νηπιαγωγείου και άλλοι αναρτώνται ανάλογα με τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες. (π.χ. πίνακες αναφοράς με ονόματα ζώων, με τις ημέρες της εβδομάδας, με τα χρώματα, με ευχές κλπ).

/AP-Formated.doc 22-12

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΗΣ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Περιεχόμενα

Γενικός σκοπός

Σκοπός της γλωσσικής διδασκαλίας είναι να μάθει το παιδί να χειρίζεται όσο το δυνατό καλύτερα την κοινή νέα ελληνική γλώσσα: να την καταλαβαίνει, να τη μιλάει, να τη διαβάζει και να τη γράφει με άνεση. Αναλυτικότερα:

– Να κατανοεί κάθε είδους λόγο, με το οποίο έρχεται σε επαφή και να χρησιμοποιεί τα γλωσσικά μέσα με τρόπο, ώστε να παράγει λόγο αποτελεσματικό και κατάλληλο για κάθε ειδική περίσταση επικοινωνίας.

– Να συνειδητοποιήσει ότι

α) είναι δυνατό να επηρεάζει με τα λόγια του τη διάθεση, την άποψη, τη στάση ή τη συμπεριφορά του δέκτη και, γενικά, την αποδεκτότητα και αποτελεσματικότητα του λόγου του, ανάλογα με τον τρόπο που χειρίζεται τη γλώσσα και

β) η δυνατότητα αυτή μπορεί να διευρυνθεί, όταν γνωρίζει και το σύστημα της γλώσσας του (γραμματική: φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία).

– Να χρησιμοποιεί τη γλώσσα για να ανακαλύπτει και να κατανοεί νέες γνώσεις και εμπειρίες και να ικανοποιεί έτσι τις πρακτικές, συναισθηματικές και πνευματικές του ανάγκες.

– Να ευαισθητοποιηθεί απέναντι στα λογοτεχνικά κείμενα, έτσι που να τα αγαπήσει και να φτάσει να αποζητά μόνος του τη συντροφιά του καλού λογοτεχνικού βιβλίου.

– Να συνειδητοποιήσει τη διαφοροποίηση της ελληνικής σε γεωγραφικά και κοινωνικά ιδιώματα.

– Να αποκτήσει αίσθηση και γνώση της γλωσσικής του παράδοσης και να ενισχύσει το γλωσσικό του αυτοσυναίσθημα. Να χρησιμοποιεί δημιουργικά τα διαχρονικά στοιχεία που λειτουργούν στη ζωντανή γλώσσα.

– Να κατανοήσει τη φύση και τη θέση της γλώσσας, γενικά, στον πολιτισμό, τη σημασία της για τα έθνη και να έρθει σε επαφή και με πολιτιστικά στοιχεία άλλων λαών.

– Να εξοικειωθεί με την τεχνολογία της πληροφορικής, για να εξασφαλίσει τη δυνατότητα να προσεγγίζει την πληροφορία και να επεξεργάζεται στοιχειωδώς κείμενα σε Η/Υ.

Ο αλλοδαπός μαθητής, ο ενταγμένος στην τάξη, στην οποία χρησιμοποιείται η ελληνική ως μητρική γλώσσα πρέπει να βοηθηθεί:

– Να εσωτερικεύσει αβίαστα ορισμένες δύσκολες γι' αυτόν γλωσσικές δομές της ελληνικής γλώσσας. Να βιώσει μέσα από τη γλώσσα τον ελληνικό πολιτισμό και να υιοθετήσει θετική στάση απέναντί του.

Α. Στόχοι και δραστηριότητες

1. ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

1.1. Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η λογική οργάνωση του προφορικού λόγου του παιδιού, η ορθή χρήση απλών δομών και απλού λεξιλογίου.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να :	
- Θέτει σε λειτουργία μηχανισμούς ακουστικής και απαντητικής ετοιμότητας *(ακροάται, παίρνει το λόγο, δεν ξεφεύγει από το θέμα).* - Παρακολουθεί και συμμετέχει σε διάφορες μορφές του προφορικού λόγου.	-Ελεύθερος διάλογος, συζητήσεις, δραματοποιήσεις, θεατρικά παιχνίδια, παιχνίδια ρόλων, τραγούδια, ποιήματα και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. - Εξοικείωση με τους εκφραστικούς τρόπους και το λεξιλόγιο που χρησιμοποιούνται σε διάφορες περιστάσεις της ζωής. Π.χ. προφορική πρόσκληση σε εναλλακτικά πλαίσια επικοινωνίας *(οικείο, φιλικό, επίσημο κτλ.)* και ανάλογη προσαρμογή του προφορικού λόγου.
- Περιγράφει πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις. Εκφράζει εντυπώσεις, σκέψεις, επιθυμίες, αισθήματα κτλ. - Αναγνωρίζει και περιγράφει διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα.	- Περιγραφή προσώπων καταστάσεων, και συναισθημάτων *(ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.)* με αφορμή εμπειρία που έζησε ή ιστορία που άκουσε. Περιγραφή αντικειμένων *(π.χ. μήλου)* με τη μορφή αινίγματος.
- Αφηγείται ιστορίες.	-Αφήγηση ιστορίας, παραμυθιού, ανέκδοτου, όπως τα άκουσε ή με παραλλαγές. -Αφήγηση ιστοριών με διάκριση του προτέρου και του υστέρου - Εντυπώσεις από επίσκεψη σε μουσείο.
- Αρθρώνει, προφέρει και τονίζει σωστά.	-Ασκήσεις ορθής προφοράς λέξεων της κοινής νεοελληνικής γλώσσας.

- Διατυπώνει καταφατικές, αρνητικές, επιφωνηματικές και ερωτηματικές προτάσεις. -Εκτελεί γλωσσικές πράξεις αναφοράς, προτροπής, υπόσχεσης κ.ά. -Χρησιμοποιεί σωστά γραμματικούς τύπους και απλό λεξιλόγιο. -Χρησιμοποιεί κατάλληλα τους ρηματικούς τύπους, για να τοποθετεί τα γεγονότα στο χρόνο.	- Προφορά συνδυασμού φθόγγων π.χ. Πέμπτη, εκστρατεία. -Διάφοροι τρόποι δήλωσης της κατάφασης, της άρνησης, της προτροπής κ.ά., κατά περίσταση.. -Σχηματισμός/συμπλήρωση προφορικών προτάσεων -Άσκηση στη χρήση λέξεων μέσα σε οικείες προτάσεις.

1.2. Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η άσκηση στην ακρόαση, η βελτίωση της ποιότητας της προφορικής έκφρασης του μαθητή, καθώς και της ταχύτητας, με την οποία διατυπώνει ένα σωστά δομημένο λόγο.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε, τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να: Θέτει σε λειτουργία μηχανισμούς ακουστικής, τοιμότητας και βιωματικής συμμετοχής. - Ακροάται, διατυπώνει ερωτήματα, απαντάει, εξηγεί και επιχειρηματολογεί με ακρίβεια και αυτοπεποίθηση.	- Θέατρο, παιχνίδια ρόλων, δραματοποιήσεις και ενεργητική συμμετοχή στις εκδηλώσεις της σχολικής ζωής. Ρόλοι από την καθημερινή ζωή και τα αναγνώσματα, ώστε ο μαθητής να αναπαράγει και να οικειώνεται βιωματικά το σχετικό κάθε φορά γλωσσικό υλικό *(λεξιλόγιο, εκφράσεις)*. - Εκτέλεση εργασιών βάσει προφορικών οδηγιών. - Εμπλοκή του μαθητή στα δρώμενα και ενεργητική συμμετοχή σε συζητήσεις.

- Αναλύει και αξιολογεί τις πληροφορίες που του δίνονται, εκτιμώντας όλα τα στοιχεία του λόγου (γλωσσικά, *όπως η γραμματική*, εξωγλωσσικά, *όπως τα πρόσωπα και η περίσταση της ομιλίας και* παραγλωσσικά, *όπως ο τόνος της φωνής, η στάση του σώματος κ.τ.ό.*).	- Χαιρετισμοί, ευχές, συστάσεις, συγχαρητήρια κτλ. *(τηλεφωνεί, παίρνει το λόγο, παίρνει συνέντευξη, συνοδεύει τα λόγια του με την κατάλληλη στάση του σώματος, την κατάλληλη έκφραση προσώπου και χειρονομίες, λαμβάνοντας υπόψη το βαθμό οικειότητας που έχει με το συνομιλητή).*
- Συμμετέχει σε συζητήσεις. - Επιλέγει και χρησιμοποιεί ορθά το *επίπεδο ύφους*[1] που επιβάλλει η περίσταση επικοινωνίας. - Ελέγχει αν ο λόγος του είναι κατανοητός και αποδεκτός	- Με λόγο σκόπιμο και κατάλληλο ο μαθητής αναλαμβάνει να φέρει αποτέλεσμα: • ζητώντας το α΄ από τον Χ, • ΄ζητώντας πληροφορίες από τον Χ για το α΄, • πείθοντας τον Χ για το α΄, • περιγράφοντας αντικειμενικά το α΄ επεισόδιο και επιχειρηματολογώντας υπέρ ή κατά του Χ, κτλ.
- Αναγνωρίζει και ερμηνεύει διαθέσεις, προθέσεις, συναισθήματα κ.τ.ό., όπως αποκαλύπτονται από τα εκφραστικά μέσα, τη μορφή και την οργάνωση του περιεχομένου.	- Σχολιασμός μιας είδησης, προσώπων, πραγμάτων, καταστάσεων, συναισθημάτων *(ειρωνεία, χιούμορ, συγκίνηση, εύθυμη διάθεση, προσβολή κτλ.)*. Σχολιασμός εικόνας, ζωγραφικού πίνακα κτλ. - Εναλλακτικοί τρόποι έκφρασης, ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας.
- Αναγνωρίζει τις διαφορές ανάμεσα σε διαφορετικά είδη προφορικού λόγου *(πχ αφήγηση περιστατικών, περιγραφή σπιτιού, πειράματος κ.ά)*. - Κατανοεί τις φραστικές επιλογές του ομιλητή (συντάκτη), οι οποίες καθορίζονται από την περίσταση επικοινωνίας.	- Εξοικείωση με διαφορετικά είδη προφορικού λόγου: οδηγία, ανακοίνωση, συνέντευξη, διαφήμιση κτλ. Διατύπωση εμπειρικού ορισμού.
- Περιγράφει και αφηγείται γεγονότα.	-Περιγραφή / αξιολόγηση προσώπου ή κατάστασης, για την οποία έγινε λόγος σε κείμενο, που άκουσε π.χ. σε θεατρική παράσταση κτλ.
- Αφηγείται από μνήμης.	-Αφήγηση με σχετική συνοχή των διαφόρων φάσεων μιας ιστορίας, ενός μύθου, ενός γεγονότος, ενός σχεδίου δράσης.
- Ανακοινώνει σε ακροατήριο. - Εντοπίζει τα κύρια σημεία στο λόγο των ομιλητών. Τα συγκρατεί στη μνήμη και τα αξιοποιεί κατά περίπτωση. - Εντοπίζει και αποφεύγει συνήθη φραστικά σφάλματα	-Αφήγηση ενώπιον ακροατηρίου - Περίληψη ιστορίας, ομιλίας που άκουσε. - Ανακοίνωση στην τάξη των αποτελεσμάτων ομαδικής εργασίας, προσωπικών εμπειριών, συναισθημάτων, σκέψεων, επιθυμιών, σχεδίων, προγραμμάτων, του νοήματος ενός κειμένου

	κτλ.
- Διακρίνει το γεγονός από το σχόλιο σε μια προφορική αφήγηση. - Συλλαμβάνει υπονοούμενα.	- Διάκριση του πραγματικού από το εξωπραγματικό, του γεγονότος από το σχόλιο και τη γνώμη, των αντικειμενικών δεδομένων από τη διαφήμιση και την προπαγάνδα.
- Χρησιμοποιεί όλο και πιο πλούσιο λεξιλόγιο. - Εκτιμά και απολαμβάνει αισθητικά καταξιωμένες μορφές λόγου, όπως απαγγελίες, θεατρικές παραστάσεις, ομιλίες χαρισματικών ομιλητών κτλ.	- Χρήση ειδικής ορολογίας για τη διάκριση και περιγραφή φαινομένων, διαδικασιών κτλ. - Επισκέψεις σε χώρους ακροάσεων. Εισαγωγή στην κριτική ακρόαση

[1] *Επίπεδο ύφους ή επίπεδο λόγου (register)*. Κάθε ομιλητής προσαρμόζει το λόγο του στο βαθμό (επίπεδο) επισημότητας της περίστασης, ανάλογα με τη σχέση του με το συνομιλητή, τις προθέσεις του, το θέμα κτλ..

2. ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

2. 1. ΑΝΑΓΝΩΣΗ

2.1.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η κατάκτηση των βασικών δεξιοτήτων ανάγνωσης και κατανόησης γραπτών κειμένων, καθώς και η ανεύρεση, χρήση και κατανόηση της πληροφορίας.

Οι αναγνωστικές δεξιότητες πρέπει να οικοδομούνται με βάση τον προφορικό λόγο και τις εμπειρίες που φέρουν τα παιδιά

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να :	
- Συνειδητοποιεί τη σύνδεση προφορικής και γραπτής γλώσσας.	-Αναγνώριση του ονόματός του.
- Αντιλαμβάνεται ότι η γραφή χρησιμοποιείται, για να μεταφέρει μήνυμα με τα βιβλία, τις επιγραφές και διάφορα άλλα μέσα.	Συγκρότηση συλλογών με αφίσες, κάρτες, εφημερίδες – περιοδικά - ημερολόγια κ.ά.

-Αναγνωρίζει τη διαφορά ανάμεσαστην εικόνα ενός αντικειμένου και στη γραπτή απόδοσή του με λέξη.	- Αποκωδικοποίηση της λέξης που *σημαίνει* π.χ. το ζώο που εικονίζεται σε συγκεκριμένη εικόνα. - Ξεφύλλισμα ενός βιβλίου με εικόνες και αντιστοίχηση των εικόνων με τις λέξεις που τις συνοδεύουν.
- Κατανοεί και κατακτά το βασικό μηχανισμό της ανάγνωσης, που στηρίζεται στη σχέση φθόγγων - γραμμάτων. - Διαβάζει προτάσεις αναλύοντάς τις σε λέξεις - συλλαβές - φθόγγους, τα ταυτίζει με τα αντίστοιχα γραπτά σύμβολα ανασυνθέτοντας τις συλλαβές –λέξεις - προτάσεις.	- Ασκήσεις ορθής άρθρωσης των φθόγγων που αντιστοιχούν στα γράμματα. -Ανάλυση και σύνθεση λέξεων σε συλλαβές και γράμματα. -Σύνθεση προτάσεων με λέξεις.
- Διαβάζει με ακρίβεια και κατανοεί μικρά λεκτικά σύνολα και μεμονωμένες λέξεις.	- Αφήγηση του περιεχομένου ενός κειμένου που διάβασε και χρωματισμός της φωνής ανάλογα με το χαρακτήρα των προσώπων..
- Διαβάζει και κατανοεί μικρό κείμενο. - Ακούει και κατανοεί κείμενα, που διάβασε μεγαλόφωνα κάποιος άλλος, αφη γούμενος ή διατυπώνοντας άποψη για το κείμενο που άκουσε.	-Εισαγωγή στη σιωπηρή ανάγνωση. -Ερωτήσεις κατανόησης κειμένων. -Απόδοση νοήματος κειμένου με λίγα λόγια. -Ελεύθερη απόδοση νοήματος.
- Απομνημονεύει μικρά έμμετρα κείμενα για απαγγελία, μικρούς ρόλους για δραματοποίηση και μικρά λεκτικά σύνολα που διευκολύνουν τη μάθηση. Εξοικειώνεται με τους εκφραστικούς τρόπους που χρησιμοποιούνται σε κείμενα που αντιπροσωπεύουν ποικίλες χρήσεις του λόγου.	- Ανάγνωση ποιήματος ή διαλογικού κειμένου με αλλαγή ρυθμού φωνής.
-Διαπιστώνει αν ένα κείμενο είναι έμμετρο ή πεζό, διαλογικό ή περιγραφικό, εικονογραφημένο ή όχι κτλ.	- Διάκριση απλών ειδών κειμένων *(έμμετρο ή πεζό, διαλογικό ή περιγραφικό, εικονογραφημένο ή όχι κτλ.).*
- Αρχίζει να διακρίνει την απλή από την εμπλουτισμένη περιγραφή, το ουδέτερο από το συναισθηματικό και χιουμοριστικό γράψιμο, το πραγματικό από το εξωπραγματικό περιεχόμενο, τα γεγονότα από τις γνώμες. - Διαπιστώνει αν ένα κείμενο έχει	-Ασκήσεις με τροποποιημένη την πλοκή μιας ιστορίας ή με παραποιημένα τα ήδη γνωστά στο παιδί γεγονότα.

ανακρίβειες ή ανακολουθίες. -Εντοπίζει σε χειρόγραφα κείμενα λάθη συντακτικά, λεκτικά, ορθογραφικά κτλ. - Αποσαφηνίζει, εμπλουτίζει και σταθεροποιεί σχετικό λεξιλόγιο. - Εισάγεται στη χρήση αλφαβητικών λεξιλογίων, απλών λεξικών και παιδικών εγκυκλοπαιδειών. - Εθίζεται στη χρήση του πίνακα των περιεχομένων. - Επισημαίνει το συγγραφέα και τον τίτλο των βιβλίων.	-Αναζήτηση μιας συγκεκριμένης λέξης σε λεξικό.

2.1.2 Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να διαβάζει με ευχέρεια και ακρίβεια καθώς και να κατανοεί το περιεχόμενο κειμένων με αυξανόμενη αναγνωστική δυσκολία. Να χαίρεται επίσης και να εκτιμά τη γλωσσική ποικιλία.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε, τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να : -Είναι σε θέση να διαβάζει, κατανοώντας συγχρόνως το περιεχόμενο κάθε είδους λόγου, κατάλληλου για την ηλικία του. - Διαβάζει το κείμενο είτε ως σύνολο για την απόκτηση μιας γενικής εικόνας, είτε λεπτομερειακά, είτε επιλεκτικά για την ανεύρεση συγκεκριμένων στοιχείων - Προσδιορίζει, συγκρίνει, ταξινομεί επιμέρους στοιχεία του κειμένου.	- Ερωτήσεις κατανόησης κειμένου. - Απόδοση νοήματος κειμένου με λίγα λόγια και γραπτή περίληψη κειμένου. - Ελεύθερη απόδοση νοήματος. - Ανάπλαση μακροσκελούς κειμένου με τη βοήθεια σημειώσεων που κρατήθηκαν κατά την ανάγνωσή του.

- Συγκρίνει κείμενα με το ίδιο θέμα, που ανήκουν όμως σε διαφορετικό είδος λόγου. -Εντοπίζει το επίπεδο ύφους ενός κειμένου και κρίνει αν είναι κατάλληλο για το θέμα του κειμένου. -Αναπτύσσει την ικανότητα να επιλέγει και να διαβάζει κείμενα, με τα οποία δεν είναι εξοικειωμένος.	*Ενδεικτικά αντικείμενα ανάγνωσης και μελέτης: αγγελία, τίτλοι, περιγραφή αφηγήματος, ποιήματος, πληροφοριακό κείμενο, επιστολή, ημερολόγιο, αυτοβιογραφία, βιογραφία, πίνακας περιεχομένων, κατάλογος, λεξικό, χάρτης, σχεδιάγραμμα, ιστορία με εικόνες ή σκίτσα, σημειώσεις, εφημερίδα, περιοδικό, αηφήγηση, περιγραφή, παραμύθι, ανέκδοτο, διήγημα, μυθιστόρημα, ποίημα, βιβλιοπαρουσίαση, κριτική θεατρικού, κινηματογραφικού έργου, χειρόγραφο, δακτυλόγραφα ή έντυπα κείμενα που έχουν διαφορετικό *επίπεδο ύφους*.
- Διαμορφώνει βαθμιαία θετική, αλλά και κριτική στάση απέναντι στο βιβλίο και γίνεται σταδιακά ένας ανεξάρτητος και επαρκής αναγνώστης, που χαίρεται την ανάγνωση. - Εντοπίζει τον τρόπο οργάνωσης ενός κειμένου *(με αιτιολόγηση, σύγκριση, ορισμό κτλ.)* και αξιολογεί την αποτελεσματικότητα του τρόπου οργάνωσης. - Διαβάζει μεγαλόφωνα είτε για προσωπική ευχαρίστηση είτε για να ανακοινώσει το κείμενο σε άλλους. - Διαβάζει μεγαλόφωνα με ορθή άρθρωση, τόνο και χρωματισμό της φωνής, με τρόπο που να δείχνει ότι κατανόησε ό,τι διάβασε. - Υιοθετεί τον τρόπο ανάγνωσης που ταιριάζει στο είδος του κειμένου και τον σκοπό για τον οποίο διαβάζεται. - Διαβάζει σιωπηρά και με απόλυτη συγκέντρωση.	-Καλλιέργεια *«γλωσσικών αντιστάσεων»* και κριτικής στάσης απέναντι στο λόγο των άλλων. *Σχολιασμός και διατύπωση απόψεων για το περιεχόμενο κειμένου. *Εντοπισμός και αξιολόγηση των βασικών ιδεών και των επιχειρημάτων του συγγραφέα. Διάκριση πράξεων, απόψεων και αξιών. -
- Συνειδητοποιεί τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.	- Μετατροπή ηχογραφημένου λόγου σε γραπτό και μετατροπή του *κόμικ* σε κείμενο.
- Εξοικειώνεται με τον ιδιωματικό λόγο και επισημαίνει τις δομικές διαφορές από τον διδασκόμενο κανόνα της κοινής νεοελληνικής γλώσσας.	-Ανάγνωση μικρών κειμένων (*παροιμιών, ανεκδότων, τραγουδιών κτλ.)* γραμμένων σε διάφορες διαλέκτους και ιδιώματα. Εντοπισμός διαφορών στην προφορά, στη μορφή των λέξεων, στη θέση των λέξεων μέσα

-Χρησιμοποιεί την αναγνωστική του δεξιότητα ως γενική δεξιότητα μάθησης, αξιοποιώντας την στα άλλα μαθήματα και στις προσωπικές του ανάγκες γραπτής επικοινωνίας.	στην πρόταση, καθώς και στο λεξιλόγιο. - Σύμπτυξη του περιεχομένου σειράς κειμένων και συγκεφαλαίωση στο πλαίσιο επαναλήψεων διάφορων μαθημάτων. -Επιλογή πληροφοριακού υλικού και αποκόμιση περιλήψεων εκτενών κειμένων, από βιβλιοθήκες και κέντρα πληροφόρησης. Χρήση του υλικού στη σύνθεση απλής ερευνητικής εργασίας.

2. 2. ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

2.2.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να γράφει και να διατυπώνει γραπτά νοήματα.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να :	
- Αντιλαμβάνεται βαθμιαία ότι μπορεί να διατυπώνει τις σκέψεις του και να επικοινωνεί με τους άλλους όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά. - Αντιλαμβάνεται τη στενή σχέση ακρόασης, ομιλίας, ανάγνωσης, γραφής.	- Πρώτη διάκριση της διαφοράς της σημασίας που δίνει η εικόνα από αυτή της λέξης.
- Αντιγράφει πιστά λέξεις, φράσεις ή μεμονωμένα γράμματα. - Αναγνωρίζει και συγκρίνει διάφορους τύπους γραμμάτων *(τυπογραφικά, καλλιγραφικά κ.ά.)*	- Καλλιέργεια συνηθειών ορθής γραφής, τονισμού και στίξης. -Ασκήσεις αντιγραφής, καλλιγραφίας και ευανάγνωστης γραφής.
- Διακρίνει τις λέξεις από τα γράμματα. - Γράφει και ανακοινώνει στους συμμαθητές ή στο δάσκαλο μικρά λεκτικά σύνολα που τον ενδιαφέρουν χρησιμοποιώντας τελείες και ερωτηματικό. - Παρατηρεί και περιγράφει αντικείμενα του περιβάλλοντος.	- Γραφή του ονόματός του, γνωστών λέξεων, πινακίδων κτλ. -Επικόλληση στον πίνακα ανακοινώσεων λέξεων, φράσεων, ευχών, καταλόγων κτλ. -Γράψιμο ποικίλων απλών γλωσσικών μορφών *(λογαριασμοί, ημερολόγιο, κατάλογοι, τίτλοι κτλ.)* για διάφορους

	στόχους.
- Εξιστορεί με χρονολογική σειρά γεγονότα που βίωσε *(προσωπική του εμπειρία)*. Γράφει τη συνέχεια μιας ιστορίας που διάβασε. Επινοεί και γράφει μια φανταστική ιστορία.	- Αφήγηση. - Γράψιμο παραμυθιού.
- Αντιλαμβάνεται την αναγκαιότητα να ξαναγράφει ένα κείμενο, για να το βελτιώνει με βάση τις παρατηρήσεις τις δικές του ή των άλλων.	- Αναδιατύπωση κειμένου.
- Διαπιστώνει ότι επικοινωνεί καλύτερα με τους άλλους, όταν χρησιμοποιεί τις κατάλληλες λέξεις, στη σωστή τους θέση *(τα γραπτά δηλαδή είναι σωστά από γραμματική και συντακτική άποψη)* και στην περίσταση που ταιριάζουν.	- Αυτοδιόρθωση.
- Σχολιάζει τα γραπτά των συμμαθητών του. Συνειδητοποιεί ότι γράφει με διαφορετικό τρόπο ανάλογα με το στόχο και το δέκτη του γραπτού *(τον ίδιο, το δάσκαλο, την παρέα, τους γονείς κτλ.)*.	.

2.2.2 Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η ανάπτυξη της ικανότητας του παιδιού να επικοινωνεί γραπτά με ακρίβεια κα αποτελεσματικότητα, χρησιμοποιώντας τη μορφή και το ύφος που αρμόζει σε κάθε περίστασι επικοινωνίας. Να χαίρεται την ίδια τη γραπτή επικοινωνία.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε	

θέση να :	
- Γράφει καθαρά, καλαίσθητα ορθογραφημένα και με την απαιτούμενη ταχύτητα σχολικά και εξωσχολικά κείμενα. - Αντιγράφει σε καθορισμένο χρόνο και χωρίς σφάλματα ένα σύντομο κείμενο.	- Καλλιέργεια συνηθειών ορθής γραφής, στίξης και τονισμού. - Καλλιγραφία. - Ευανάγνωστη γραφή.
- Συσχετίζει πρακτικά και εφαρμόζει γραμματικούς κανόνες στη γραφή των λέξεων. - Συμβουλεύεται πίνακες κλίσης και λεξικά για να ελέγχει και διορθώνει τα ορθογραφικά του λάθη.	-Εξάσκηση στη χρήση του σχολικού εγχειριδίου γραμματικής, ως βιβλίου αναφοράς, καθώς και στη χρήση λεξικών, συμβατικών ή ηλεκτρονικών.
-Κρίνει ο ίδιος αν χρειάζεται να ξαναγράψει ένα δύσκολα αναγνώσιμο κείμενο.	- Αυτοδιόρθωση *(βλ. Παρακάτω κεφ.3, Αξιολόγηση).*
- Μετασχηματίζει κείμενο σε διαφορετικό είδος λόγου, για διαφορετικό σκοπό.	-Μετατροπή διαλόγου σε συνεχή λόγο και αντίστροφα. Δραματοποίηση μιας ιστορίας.
- Συντάσσει περιλήψεις διάφορων βαθμών σύμπτυξης.	-Περιλήψεις κειμένων διάφορων μαθημάτων, στο πλαίσιο ανακεφαλαιώσεων, ή εξωσχολικών βιβλίων.
- Χρησιμοποιεί διάφορα είδη λόγου, για διάφορους σκοπούς και για διάφορους αποδέκτες. -Διακρίνει σχέσεις μεταξύ των προθέσεων του γράφοντος και της γλωσσικής μορφής ή του είδους του λόγου που χρησιμοποιεί. - Γράφει μικρά κείμενα με βάση τον κόσμο της εμπειρίας του. - Γράφει κείμενα με τρόπο που να ενδιαφέρουν τον αναγνώστη. - Εξιστορεί ολοκληρωμένα συμβάντα, στα οποία, μπορεί να έλαβε μέρος ή όχι. - Μεταδίδει αποτελεσματικά πολύπλοκες ιδέες με διευρυμένο λεξιλόγιο.	-Περιγραφή πραγματικών και φανταστικών αντικειμένων ή καταστάσεων. • Περιγραφή ακολουθίας σκέψεων για τη λύση προβλήματος. • Περιγραφή θέματος από άλλη σκοπιά. • Διατύπωση υποθέσεων για το παρελθόν, το παρόν ή το μέλλον. • Αλλαγή πλοκής μιας ιστορίας. Συμπλήρωση μιας ημιτελούς ιστορίας, γραπτή απόδοση μιας ιστορίας που απεικονίζεται σε σειρά εικόνων κτλ. • Καταγραφή συλλογισμών που οδήγησαν σε συγκεκριμένο συμπέρασμα. • Διατύπωση επιχειρηματολογίας για δεδομένο θέμα. • Διατύπωση αιτημάτων σε διάφορους αποδέκτες κ.ά. • Συλλογή στοιχείων με περιλήψεις.
- Προβληματίζεται σε περιπτώσεις φραστικών επιλογών και διατύπωσης, με κριτήριο τον εκάστοτε στόχο του λόγου του. - Επικαλείται το γλωσσικό του αίσθημα.	-Αυτοδιόρθωση και αλληλοδιόρθωση με κριτήριο το *«πώς θα ταίριαζε καλύτερα».*

- Επεξεργάζεται και δομεί κείμενο με νοηματικές ενότητες γενικά και παραγράφους.	- Δόμηση κειμένου με παραγράφους, αρχικά με τη βοήθεια σειράς εικόνων, ερωτήσεων ή τίτλων.
- Συνειδητοποιεί τις λειτουργικές διαφορές μεταξύ προφορικού και γραπτού λόγου.	- Μετασχηματισμός ηχογραφημένου προφορικού λόγου ή *κόμικ* σε γραπτό κείμενο.
-Καταγράφει σκέψεις, το σχέδιο μιας εργασίας, μιας ομιλίας κ.τ.ό., με τρόπο που να μπορεί να τα αναπτύξει προφορικά ή γραπτά. - Χρησιμοποιεί σαφείς, σύνθετες περιόδους, με υποτακτική σύνδεση και νοηματική συνοχή.	- Τεχνικές σχεδιασμού του γραψίματος: προσχέδιο κειμένου – πρόχειρο – επεξεργασμένο – καθαρό.
-Χρησιμοποιεί *κειμενικούς δείκτες* για τη σύνδεση φράσεων, παραγράφων και νοηματικών ενοτήτων, δηλαδή συνδετικές λέξεις και φράσεις όπως : γι' αυτό, έτσι, ενώ, ύστερα από όλα αυτά κτλ. -Συντάσσει κατάλληλα για κάθε περίπτωση μικρές λέξεις όπως: για, που, μέχρι, ώσπου, σαν, ως κ.τ.ό.	- Διαμόρφωση κειμένου από αυτοτελείς τίτλους.
- Αποκτά εμπιστοσύνη στο προσωπικό του γράψιμο με το δικό του πρωτότυπο τρόπο.	

2. 3 ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

2.3.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η επαφή του παιδιού των δύο πρώτων τάξεων του Δημοτικού Σχολείου με καταξιωμένα από άποψη αισθητική κείμενα κυρίως της ελληνικής, έντεχνης και λαϊκής λογοτεχνίας, η εξοικείωσή του με το εξωσχολικό βιβλίο και η ενθάρρυνσή του να αναπτύξει τη δημιουργική του φαντασία.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να :	
- Εξοικειώνεται βιωματικά με τη μορφή και το περιεχόμενο των λογοτεχνικών κειμένων. Ψυχαγωγείται με τα κείμενα και τα απολαμβάνει ως ακροατής. - Γνωρίζει, περισσότερο ως ακροατής, κατάλληλα για την ηλικία του κείμενα, των κυριότερων εκπροσώπων και ειδών της ελληνικής - κυρίως – λογοτεχνίας και παράδοσης	-Ακρόαση και αναδιήγηση λογοτεχνικών κειμένων *(μικρών ιστοριών, διηγημάτων, παραμυθιών).* -Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης. -Αφήγηση από τον δάσκαλο επιλεγμένων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων της ελληνικής παιδικής λογοτεχνίας, καθώς και παραμυθιών άλλων λαών *(π.χ. παραμύθια από την Ασία, παραμύθια από την Αφρική, παραμύθια των βαλκανικών λαών).*
-Εξοικειώνεται διαισθητικά και με απλά κείμενα νεοτερικής λογοτεχνίας. - Έρχεται σε επαφή με την παράδοση του τόπου και το λαϊκό πολιτισμό.	-Λαϊκά παραμύθια, παραδόσεις, παροιμίες, αινίγματα. -Ιστορίες, παραμύθια, ποιήματα με κωμικό περιεχόμενο, ημιτελείς ιστορίες που το παιδί συνεχίζει και ολοκληρώνει ή μαντεύει το τέλος δημιουργώντας δικές του εκδοχές
- Αντιλαμβάνεται τις εναλλακτικές δυνατότητες της γλώσσας τόσο στο σημασιολογικό όσο και στο φωνητικό-μορφολογικό επίπεδο. - Αποκτά αίσθηση του χιούμορ διαμέσου επιλεγμένων λογοτεχνικών κειμένων και οξύνει τη φαντασία του.	-Γλωσσικά παιχνίδια ρυθμού, ομοιοκαταληξίας, επανάληψης, αστείων λέξεων και συλλαβών κ.ά., γλωσσοδέτες. - Παιγνιώδεις ασκήσεις αντιστροφής των στοιχείων συνέχειας μιας ιστορίας *(π.χ. κάποτε - τώρα - μετά - χθες - σήμερα - αύριο),* προκειμένου να τις τακτοποιήσει με τη φυσική χρονολογική σειρά.
- Ενθαρρύνεται στη δημιουργία και έκφραση δικών του ιστοριών και εξοικειώνεται με τη χωροχρονική αντίληψη.	- Δημιουργικό γράψιμο. - Δημιουργική αφήγηση.
.	- Σιωπηρή ανάγνωση κειμένων με σκοπό την κατανόηση του περιεχομένου. - Μεγαλόφωνη ανάγνωση, με έκφραση προσαρμοσμένη στο είδος του λόγου, στο περιεχόμενο και στην περίσταση.

2.3.2 Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η σταδιακή εξοικείωση του μαθητή των μεγαλύτερων τάξεων με την εθνική, αλλά και την παγκόσμια λογοτεχνία καθώς και με πιο επεξεργασμένες και διευρυμένες δυνατότητες της γλώσσας.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε, τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να:	
- Διευρύνει την αναγνωστική ικανότητα προσεγγίζοντας και το βιωματικό λόγο.	-Ενθάρρυνση της αυθόρμητης ανάγνωσης με κύριο σκοπό την ψυχαγωγία. -Καθιέρωση ώρας ελεύθερης ανάγνωσης
- Κατανοεί τα όρια και τις δυνατότητες της γλώσσας.	-Ασκήσεις μετασχηματισμού και αντικατάστασης ποιητικών φράσεων με αντίστοιχες του καθημερινού λόγου και αντίστροφα. - Δημιουργικό γράψιμο. -Συζητήσεις, κατά τις οποίες προβάλλονται εναλλακτικές ή συμπληρωματικές ερμηνείες.
- Κατανοεί τον τρόπο με τον οποίο ο συγγραφέας χρησιμοποιεί τα γλωσσικά μέσα, για να προκαλέσει τις εντυπώσεις που θέλει.	- Ανάγνωση κειμένων με σκοπό την κατανόηση σημασιών πέραν των κυριολεκτικών
- Εξοικειώνεται με στοιχεία δομής και περιεχομένου των λογοτεχνικών κειμένων. -Εξηγεί το νόημα σε κείμενα με απαιτητική σύνταξη, λεξιλόγιο και νοηματική δομή.	- Αναδιήγηση λογοτεχνικών κειμένων *(μικρών ιστοριών, διηγημάτων κτλ.)*
- Εξοικειώνεται διαισθητικά με απλά κείμενα νεοτερικής λογοτεχνίας. - Προσεγγίζει βαθμιαία ευρύ φάσμα κατάλληλων κειμένων των κυριότερων εκπροσώπων και ειδών της ελληνικής	- Σύγκριση νεοτερικών / παραδοσιακών ποιημάτων. -Διατύπωση επιχειρηματολογίας και αξιολογικών κρίσεων για λογοτεχνικά

λογοτεχνίας σε όλη τη χρονική και γεωγραφική της έκταση. - Γνωρίζει δειγματικά κείμενα βαλκανικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας.	κείμενα. -Σύγκριση κειμένων διαφορετικών περιοχών, περιόδων, συγγραφέων, τόσο ως προς το θέμα και τη λογοτεχνική γραφή όσο και ως προς την οπτική γωνία, μέσα από την οποία ένας συγγραφέας αντιμετωπίζει ένα θέμα ή πρόβλημα. -Απαγγελίες ποιημάτων, χρήση μελοποιημένης ποίησης, συγκρότηση λογοτεχνικών ανθολογίων.

3. ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

3.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η αποσαφήνιση και η σταθεροποίηση του λεξιλογίου της προσχολικής ηλικίας. Ο εμπλουτισμός του λεξιλογίου των παιδιών με λέξεις και εκφράσεις εννοιολογικά απαραίτητες για τις ανάγκες της καθημερινής τους επικοινωνίας και η χρήση βασικών λέξεων και εκφράσεων στον γραπτό και προφορικό λόγο.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: - Κατακτά και διαμορφώνει το λεξιλόγιό του από σημασιολογική, φωνητική και ορθογραφική άποψη. - Κατανοεί την έννοια των λέξεων σε σύνδεση με τα πράγματα και τα συμφραζόμενα. - Αποσαφηνίζει τις έννοιες των λέξεων με βάση τα αντίθετα *(αντώνυμα)*. - Καταρτίζει απλά αλφαβητικά λεξιλόγια. - Εμπλουτίζει το λεξιλόγιό του	-Επιλογή λέξεων σχετικών με το περιεχόμενο της διδασκόμενης ενότητας και ομαδοποίηση, ανάλογα με τη σημασία, τη μορφή, το θέμα κτλ. - Επίδειξη αντικειμένων, εικόνων κ.ά. και σύνδεσή τους με τις αντίστοιχες λέξεις. -Παιχνίδια λέξεων με αντίθετη σημασία: ωραίος / άσχημος κτλ.). -Ερμηνεία, σχόλια για δυσνόητες και άγνωστες λέξεις,

αξιοποιώντας τη διδασκαλία όλων των μαθημάτων και τις σχολικές εκδηλώσεις. - Χρησιμοποιεί, γραπτά και προφορικά, τις νέες έννοιες - λέξεις που μαθαίνει, διευρύνοντας τόσο το παθητικό όσο και το ενεργητικό του λεξιλόγιο.	συμπληρώσεις μισοτελειωμένων προτάσεων, σχηματισμός φράσεων και προτάσεων, καταχώριση νέων λέξεων – εννοιών σε ειδικό τετράδιο *(λεξιλογικών ασκήσεων)*. -Σχηματισμός / συμπλήρωση προφορικών προτάσεων .

3.2 Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Ο εμπλουτισμός, η διεύρυνση και η ενεργοποίηση του ατομικού λεξιλογίου των παιδιών, με την κατάλληλη αξιοποίηση των ειδικών γλωσσικών απαιτήσεων κάθε μαθήματος του σχολικού προγράμματος.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ – ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε, τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να:	
- Συνειδητοποιεί και διακρίνει με εμπειρικό τρόπο τη σημασία των λέξεων. - Συνειδητοποιεί τις κυριότερες σημασιολογικές σχέσεις: κυριολεξία, μεταφορά, συνωνυμία, αντωνυμία *(αντίθεση)*.	- Ταξινομήσεις, ομαδοποιήσεις, ανάλογα με τις σημασίες *(π.χ. συνώνυμα, αντώνυμα), τη μορφή, το θέμα* κτλ), συγκρίσεις, συνθέσεις, αναλύσεις συνθέτων κτλ.. -Ασκήσεις επιλογής του κατάλληλου συνωνύμου με μορφή παιχνιδιού (Ο Χ *βλέπει, κοιτάζει, παρακολουθεί, παρατηρεί, αγναντεύει* -τηλεόραση, -το πείραμα. Ο Ψ σηκώνει -*το ραβδί* ,-*το μπαστούνι* , -*τη μαγκούρα* κτλ., -για να ...). Επίκληση των περιστάσεων επικοινωνίας και των επιπέδων λόγου.
- Αντιλαμβάνεται το ρόλο του *γλωσσικού και εξωγλωσσικού περιβάλλοντος* στον προσδιορισμό της σημασίας των λέξεων.	- Άσκηση για κατάλληλη χρήση των λέξεων εντός κειμένου. Σύνδεση της χρήσης των λέξεων με τα επίπεδα λόγου και τις περιστάσεις επικοινωνίας.
- Αντιλαμβάνεται τον πολύσημο χαρακτήρα των λέξεων και τη λειτουργία της	- Λογοπαίγνια, παροιμίες, ανέκδοτα και ποιήματα με *αμφίσημες* λέξεις *(που το*

πολυσημίας *(όταν δηλ. μια λέξη έχει πολλές σημασίες, πχ. φύλλο).* - Συνειδητοποιεί ότι η πολυσημία βασίζεται στη μεταφορά και ότι οι κοινόχρηστες λέξεις είναι πολύσημες.	*νόημά τους μπορεί κανείς να το εκλάβει και διαφορετικά).*
- Διαπιστώνει ότι με την παραγωγή και τη σύνθεση δημιουργούνται χιλιάδες λέξεις.	- Άσκηση στην ετυμολογική προσέγγιση της σημασίας. -Ασκήσεις με κοινά *προθήματα* και *επιθήματα* (***παρα***-*πλέω*, ***περι***-*πλέω*, ***παρα***-*πίνω*, ***παρά***-*πλευρο*, ***παρα***-*πόταμος*, ***περι***-*τυλίγω*, ***περι***-*κνημίδες*, ***περί***-*μετρος*.)
- Συνειδητοποιεί και ως ένα βαθμό αφομοιώνει τους παραγωγικούς μηχανισμούς της γλώσσας και ανακαλύπτει σημασίες λέξεων που δε γνωρίζει. - Συνειδητοποιεί ότι στη Νέα Ελληνική τα σύνθετα, τα *πολυλεκτικά σύνθετα* και οι περιφράσεις χρησιμοποιούνται ευρύτατα.	- Άσκηση στον εντοπισμό και σχηματισμό *πολυλεκτικών συνθέτων*, και περιφράσεων (π.χ. *παιδική χαρά, πλυντήριο πιάτων, φακοί επαφής, παιδί-θαύμα, κάνω υπομονή, κάνω πίσω* κτλ.)
- Εξοικειώνεται με τη διαχρονική πλευρά της γλώσσας, στο βαθμό που αυτή αντανακλάται στη συγχρονική διάστασή της. -Συνειδητοποιεί την ύπαρξη λόγιων και λαϊκών λέξεων και τη σχέση τους με διαφορετικά επίπεδα λόγου.	- Παιχνίδια με λέξεις που έχουν ως *α΄* συνθετικό λόγια αχώριστα μόρια και αρχαίες προθέσεις, π.χ. ***ανα***-*θέτω*, ***κατα***-*θέτω*, ***παρα***-*θέτω*, ***δια***-*θέτω*, ***υπο***-*θέτω*, ***ανα***-*βάλλω*, ***κατα***-*βάλλω*, ***περι***-*βάλλω*, ***προ***-*βάλλω*, **προσ**-βάλλω, ***ημι***-*σφαίριο*, ***ημί***-*χρονο*, ***τηλε***-όραση, ***τηλέ***-*φωνο*, ***τηλε***-*σκόπιο* κτλ. *Ομαδοποιήσεις με βάση μορφολογικά χαρακτηριστικά : κοινή ρίζα, κοινά προθήματα και επιθήματα.
-Επιχειρεί εμπειρικούς ορισμούς λέξεων. - Καταρτίζει αλφαβητικά λεξιλόγια.	-Καθοδηγημένη σύνταξη προσωπικών λεξιλογίων, για διάφορους σκοπούς, - Καταχώριση σε ειδικό τετράδιο των εννοιών νέων λέξεων και ομαδοποιήσεις, ανάλογα με τη σημασία, την ετυμολογική προέλευση, τη μορφή κ.τ.ό.. Σύνθεση προτάσεων, απλών ιστοριών κ.ά..
- Εξοικειώνεται με αρκτικόλεξα και ακρωνύμια (Ο.Τ.Ε., Δ.Ε.Η., κτλ.).	- Χρήση λεξικών για εύρεση συνωνύμων, αντιθέτων, ορθογραφικών, εννοιολογικών κ.ά. - Ασκήσεις υποκατάστασης λέξεων με δεδομένες συνώνυμες και συσχέτιση με το πλαίσιο, δραματοποιήσεις διάλογοι κτλ.
- Διαπιστώνει ότι ο ομιλητής, ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας και το σκοπό που επιδιώκει, επιλέγει και την κατάλληλη λέξη. - Διαπιστώνει ότι το κατάλληλο λεξιλόγιο διευκολύνει την κατανόηση και αποτελεσματική επικοινωνία.	-Προκαταρκτικές δραστηριότητες με άγνωστες λέξεις και φράσεις για την κατανόηση ενός κειμένου. Λέξεις κλειδιά για περιγραφές, παρατηρήσεις και αφηγήσεις.

	-Γραπτή και προφορική χρήση των νέων εννοιών λέξεων.

4. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

4.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η συνειδητοποίηση βασικών στοιχείων της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας, με τη βοήθεια της διαίσθησης και της πρακτικής εφαρμογής κανόνων.

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: -Τονίζει ορθά, προφορικά και γραπτά, τις λέξεις και χρησιμοποιεί τα βασικά σημεία στίξης. -Κατανοεί και χρησιμοποιεί την απαραίτητη για τη διεξαγωγή του μαθήματος μεταγλωσσική ορολογία. - Εξοικειώνεται γραπτά και προφορικμε βασικές προτάσεις του τύπου: Y-P, Y-P-A, Y-P-K. -Κατανοεί το ρόλο του ρήματος μέσα στην πρόταση. -Χρησιμοποιεί το ουσιαστικό με το άρθρο ως υποκείμενο, αντικείμενο και κατηγορούμενο. -Χρησιμοποιεί την προσωπική αντωνυμία ως υποκείμενο. -Διακρίνει τους φθόγγους μέσα στη λέξη και τις λέξεις μέσα στην εκφωνούμενη φράση. -Αναγνωρίζει και χρησιμοποιεί σωστά στην ανάγνωση και στη γραφή τα δίψηφα, τους συνδυασμούς, τους διφθόγγους και τα συμπλέγματα.	- Κείμενο, παράγραφος, φράση, λέξη, κεφαλαίο γράμμα, μικρό γράμμα, τελεία, κόμμα, ερωτηματικό, θαυμαστικό. - Ερωταποκρίσεις του τύπου ***ποιος κάνει τι; ποιος είναι τι;*** κτλ.. - Επαύξηση και απογύμνωση απλών προτάσεων. -Ανάλυση επαυξημένων προτάσεων με ερωτήσεις του τύπου: ***ποιος, τι κάνει, πότε, πού*** κτλ.. -Σύνταξη βασικών προτάσεων με λέξεις ή φράσεις. -Συγχώνευση προτάσεων σε μία σύνθετη πρόταση, με περισσότερα από ένα υποκείμενα, κατηγορούμενα ή αντικείμενα. -Ασκήσεις χρήσης, γραφής, ορθοφωνίας και στίξης, ασκήσεις προφοράς. -Συλλαβισμός -Σύνδεση κύριων προτάσεων με το ***και.***

4.2 Γ' – ΣΤ' Δημοτικού

Σκοπός
Η πρακτική συνειδητοποίηση της δομής και της λειτουργίας της γλώσσας, σε επίπεδο επικοινωνίας, κειμένου, πρότασης και λέξης.

ΣΤΟΧΟΙ /ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ-ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε,. τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να:	
-Διαπιστώνει τις νοηματικές σχέσεις κειμένου-ενότητας- παραγράφου -πρότασης.	-Απο-δόμηση, αναδόμηση και παραγραφοποίηση κειμένου.
-Διαπιστώνει ότι ο λόγος οργανώνεται γύρω από το όνομα και το ρήμα..	-Επαύξηση και απογύμνωση βασικών προτάσεων
-Αναγνωρίζει τα συστατικά μιας πρότασης -Συνειδητοποιεί πώς η πρόταση παράγεται και λειτουργεί ως μονάδα επικοινωνίας μέσα σε συμφραζόμενα και σε πραγματικές περιστάσεις. -Αναλύει και συνθέτει προτάσεις που συνδέονται παρατακτικά και υποτακτικά.	-Πρόταση κύρια και εξαρτημένη. *Υποκείμενο,,κατηγορούμενο,αντικείμενο, προσδιορισμός. -Εμπειρική διαπίστωση του λειτουργικού ρόλου ενός γραμματικού στοιχείου και των σχέσεων του με άλλα. -Παραδείγματα από τη ζωντανή επικοινωνία. -Μετασχηματισμός μεμονωμένων προτάσεων και παράλληλα, μετασχηματισμός ολόκληρου του κειμένου που περιέχει τις προτάσεις.. -Σύνθεση τίτλων παραγράφων σε ενιαίο κείμενο περίληψης.
-Διαπιστώνει τις δυνατότητες αφαίρεσης, προσθήκης και αλλαγής σειράς στοιχείων της πρότασης, καθώς και τις δυνατότητες μετασχηματισμού της για τις ανάγκες της επικοινωνίας.	-Άσκηση στη διαδοχική αναπροσαρμογή της διατύπωσης του λόγου του μαθητή, ώσπου να επιτευχθεί η πιο κατάλληλη για την περίσταση μορφή εκφωνήματος.
-Αναγνωρίζει τα γλωσσικά στοιχεία, άλλοτε μεμονωμένα και άλλοτε με τον εκάστοτε συντακτικό τους ρόλο μέσα στην πρόταση	-Αδρομερής αισθητοποίηση της έννοιας του γλωσσικού συστήματος: • -Αναγνώριση συντακτικού στοιχείου σε μη πολύπλοκες προτάσεις και υπαγωγή του σε ευρύτερο συντακτικό σύνολο. • -Αναγνώριση των μερών του λόγου και των γραμματικών τύπων
-Εσωτερικεύει ένα κλιτικό σχήμα ρήματος στις δύο φωνές και ένα κλιτικό σχήμα πτωτικού (ουσιαστικού, επιθέτου, αντωνυμίας) στα τρία γένη.	• Κλίση ενός «σχήματος» ρήματος, • Κλίση ενός «σχήματος» πτωτικού. • Λειτουργία των πτώσεων • Χρόνοι του ρήματος – Ποικίλες δυνατότητες δήλωσης του χρόνου και των χρονικών

-Συνειδητοποιεί το μορφολογικό πλούτο της ελλη νικής γλώσσας και τον πολυσήμαντο ρόλο των καταλήξεων. -Αναγνωρίζει εμπειρικά τα συστατικά των λέξεων (μορφήματα 2) και το ρόλο τους στη σημασία .	σχέσεων. -Θέμα, κατάληξη και η μεταξύ τους σχέση. -Τροποποιητικός ρόλος της κατάληξης. -Λειτουργία των μερών του λόγου. .
Αναγνωρίζει το λειτουργικό ρόλο των προσδιοριστικών όρων και τη συμφωνία τους *(γένος, αριθμός, πτώση)* με τα συμφραζόμενα.	- Αναγνώριση επιθέτων, επιρρημάτων, κτλ., και διαπίστωση του δορυφορικού τους ρόλου σε σχέση με το συντακτικό τους πυρήνα.
- Συνειδητοποιεί ειδικά χαρακτηριστικά της ελληνικής γλώσσας.	-Ασκήσεις χρήσης: εξακολουθητικού και στιγμιαίου μέλλοντα, άρθρου κύριων ονομάτων, αντωνυμιών που αντικαθιστούν αντικείμενα κτλ..
- Διακρίνει τους φθόγγους μέσα στη λέξη και τις λέξεις μέσα στην εκφωνούμενη φράση. Τονίζει ορθά τις λέξεις, προφορικά και γραπτά.	- Ορθή άρθρωση των λέξεων της κοινής νεοελληνικής γλώσσας.
-Χρησιμοποιεί ορθά τα αρχαιόκλιτα.	-Κλίση αρχαιοκλίτων από μνήμης, με ή χωρίς τα συμφραζόμενα.
-Κατανοεί συχνόχρηστα σχήματα λόγου. - Διαπιστώνει ότι ο ομιλητής ,ανάλογα με την περίσταση επικοινωνίας, επιλέγει και χρησιμοποιεί το κατάλληλο *επίπεδο ύφους*.	-Χρήση εναλλακτικών επιπέδων ύφους ανάλογα με την περίπτωση επικοινωνίας *(οικεία, φιλική, επίσημη κτλ.)* και ανάλογη προσαρμογή του λόγου των παιδιών, γραπτού και προφορικού.

2. Γενικά, *μόρφημα* ονομάζεται η μικρότερη μονάδα μιας λέξης που είναι φορέας σημασίας , Παραδείγματα : τρεχ-,-ετε,-είο, και.

5. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

5.1 Α΄- Β΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης πληροφοριών και η αποκωδικοποίηση οπτικών και ακουστικών σημάτων.

- *Η διαχείριση της πληροφορίας αποτελεί κατεξοχήν «οριζόντιο στόχο» του Προγράμματος. Γι'αυτό δεν περιορίζεται στο γλωσσικό μάθημα.*

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε να είναι σε θέση να: - Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που θέλει, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη. - Αναλύει και συνθέτει δεδομένες πληροφορίες.	- Αγγελία, τηλεγράφημα, απλός χάρτης, μετεωρολογικός χάρτης, τηλεφωνικός κατάλογος, πίνακας περιεχομένων, ευρετήρια, κατάλογοι, ενημερωτικά δελτία, οδηγίες *(χρήσης, παιχνιδιού)*, διαφημιστική αφίσα (*τσίρκου, θεάτρου - ώρες παράστασης, τιμές)*, διαφήμιση τουριστικού γραφείου κτλ.

5.2 Γ΄- ΣΤ΄ Δημοτικού

Σκοπός

Η κατάκτηση δεξιοτήτων αναζήτησης αξιολόγησης, επεξεργασίας αποκωδικοποίησης πληροφοριών στις διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.

- *Η χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών εισάγεται, εφόσον εξασφαλίζονται οι αναγκαίες προϋποθέσεις υγιεινής, χώρου, συσκευών και διδακτικής επάρκειας του προσωπικού.*

ΣΤΟΧΟΙ / ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ - ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Ο μαθητής ασκείται βαθμιαία, ώστε, τελειώνοντας το Δημοτικό, να είναι σε θέση να:	
- Εντοπίζει και αξιολογεί τις πληροφορίες που θέλει, χρησιμοποιώντας διάφορες πηγές πληροφόρησης, γλωσσικές και μη.	- Αγγελία, τηλεγράφημα, απλός χάρτης, μετεωρολογικός χάρτης, τηλεφωνικός κατάλογος, πίνακας περιεχομένων, λεξικά, ευρετήρια, κατάλογοι, χάρτης πόλης, πίνακας (δρομολογίων και λοιπών πληροφοριών), ενημερωτικά δελτία, οδηγίες (χρήσης, παιχνιδιού), διαφημιστική αφίσα (τσίρκου, θεάτρου - ώρες παράστασης, τιμές), διαφήμιση τουριστικού γραφείου, σχηματική παράσταση, διάγραμμα κτλ.. - Χρήση ερωτηματολογίου για την εξαγωγή συμπερασμάτων.
Από την Δ΄ Δημοτικού :	
- Χρησιμοποιεί στοιχειωδώς Η/Υ, προκειμένου να επεξεργαστεί κείμενο απλής εργασίας και να το μορφοποιήσει.	-Εξοικείωση στη χρήση Η/Υ, εκπαιδευτικό λογισμικό (CD Rom) σχεδιασμένο ειδικά για παιδιά αυτής της ηλικίας : ηλεκτρονικό λεξικό πολυμέσων, CD Rom για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας, CD Rom για τη διδασκαλία λεξιλογίου, ορθογραφίας με ασκήσεις που έχουν τη μορφή παιχνιδιού κτλ. -Εξοικείωση με γλώσσες προγραμματισμού (π.Χ. Logo). - Επεξεργασία απλού κειμένου σε Η/Υ,
- Αναλύει και συνθέτει δεδομένες πληροφορίες.	- Επιλογή και αποθήκευση γλωσσικής πληροφορίας σε Η/Υ. -Παρουσίαση της γλωσσικής πληροφορίας με συμπληρωματικό οπτικό υλικό.

Β. Προσέγγιση και μέσα

1. Η προσέγγιση

1.1. Γλώσσα

Η διδακτική προσέγγιση που προκύπτει από τα ανωτέρω υπαγορεύει την ανάληψη ευθυνών και πρωτοβουλιών από τον δάσκαλο, ώστε να προσαρμόζει συχνά τους τρόπους και τα μέσα διδασκαλίας στις περιστάσεις και στους στόχους κάθε μαθήματος. Η πρωτοβουλία προϋποθέτει επίγνωση στόχων, βούληση, αίσθημα διδακτικής ευθύνης, ενημέρωση, κίνητρα, καθοδήγηση και συχνή αξιολόγηση της διδακτικής εργασίας, ώστε αυτή να αναπροσαρμόζεται συνεχώς.

Για τις πρωτοβουλίες και την επινοητικότητα που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων του προηγούμενου κεφαλαίου (Α) δεν προσφέρεται μια μέθοδος με αυστηρά προκαθορισμένες ενέργειες. Γι' αυτό, στην προκειμένη περίπτωση, προτείνεται διδακτική «προσέγγιση», δηλαδή ένα πλαίσιο αρχών, μια φιλοσοφία αντιμετώπισης του διδακτικού αντικειμένου. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να χρησιμοποιηθούν διάφορες κατάλληλες μέθοδοι. Κοινός παρανομαστής των επιμέρους μεθόδων είναι το σχεδιασμένο πρόγραμμα καθοδήγησης με συστηματικές και σκόπιμες διδακτικές πρακτικές, που διέπονται από τις εξής αρχές:

• Ο δάσκαλος να διαμορφώσει «πραγματολογική» - με την ευρεία έννοια - στάση απέναντι στη γλώσσα και τη διδασκαλία της. Δηλαδή, να συνειδητοποιήσει ότι το παιδί διδάσκεται τη γλώσσα «για να κάνει πιο αποτελεσματικά τις δουλειές του» ή να εκτελεί αποτελεσματικά γλωσσικές πράξεις. «Πράξη» με την έννοια αυτή θα ήταν να δώσει μια πληροφορία, να ζητήσει συγγνώμη, αλλά και να πείσει το συνομιλητή του να σκέφτεται, άρα και να ενεργεί διαφορετικά από πριν. Αλλιώς η επικοινωνία εκπίπτει σε ανταλλαγή λόγων χωρίς αντίκρυσμα. Από το άλλο μέρος, οι διάφορες γλωσσικές πράξεις πραγματώνονται μέσα από ευρύτατο φάσμα κειμενικών τύπων, έτσι ώστε η διδασκαλία πρέπει να είναι ανάλογη του γλωσσικού υλικού κάθε μαθήματος, δηλαδή των κειμένων που χρησιμοποιούνται σε κάθε μάθημα. Ορισμένες επικοινωνιακές προθέσεις, για παράδειγμα, υπηρετούνται με κείμενα δομημένα σε παραγράφους, με καλλιέπεια, ακρίβεια, συντομία, σαφήνεια και άλλες με κείμενα που έχουν άλλες ιδιότητες.

Από τα ανωτέρω προκύπτει η ανάγκη επεξεργασίας διάφορων ειδών λόγου στο σχολείο, τα οποία είτε θα παράγουν είτε θα επεξεργάζονται οι μαθητές. Τα κείμενα αυτά θα πρέπει να καλύπτουν ευρύτατο φάσμα γλωσσικής ποικιλίας και επιπέδων λόγου, από την απλή οδηγία χρήσης ως το λογοτέχνημα.

Ο δάσκαλος να εκμεταλλεύεται τις περιστάσεις, ώστε, όποτε ο μαθητής βρεθεί στο επίκεντρο γεγονότος, να παράγει λόγο για το γεγονός, για το οποίο έχει προσωπική εικόνα και άποψη. Να διατυπώσει π.χ. ένας μαθητής την επιχειρηματολογία του, προκειμένου να καταδείξει την ευθύνη ή μη ενός συμμαθητή σε συμβάν της σχολικής ζωής. Στην περίπτωση αυτή κριτήριο επιλογής των γλωσσικών μέσων είναι η δημιουργία της επιθυμητής άποψης και στάσης από τους άλλους.

Συχνά η διδασκαλία να γίνεται με αφετηρία σφάλματα διατύπωσης, άστοχες φραστικές επιλογές ή δισταγμό του μαθητή για την καταλληλότητα μιας φράσης.

Ο μόνιμος και συνειδητός στόχος του δασκάλου είναι να φροντίζει ώστε ο μαθητής: να εκτίθεται συχνά σε παραγωγή λόγου, να εμπλέκεται στα δρώμενα και να οδηγηθεί σε ένα επίπεδο, που να παράγει - όσο επιτρέπει η ηλικία του - λόγο «σκόπιμα» διατυπωμένο «με γνώση και με τρόπο», είτε πρόκειται για μια απλή αιτιολόγηση είτε για κείμενο αισθητικών αξιώσεων.

Τα χρηστικά κείμενα προϋποθέτουν πρωτοβουλία και γνώση. Είναι δύσκολο να διδαχτούν χωρίς τη χρήση αυθεντικών εντύπων ή φωτοτυπιών τους (έντυπα για συμπλήρωση, αγγελίες, ανακοινώσεις κτλ.).

• Είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσει ο δάσκαλος ότι, διδάσκοντας γλώσσα, διδάσκει «γραμματική» σε τρία επίπεδα:

α. γραμματική της λέξης (δομή της λέξης, λεξιλόγιο, σημασιολογία, ετυμολογικό κτλ.),

β. γραμματική της πρότασης (δομή της πρότασης, σημασιολογία της πρότασης κτλ.) και

γ. γραμματική του κειμένου και της επικοινωνίας. (κατανόηση της δομής και του περιεχομένου - δόμηση κειμένου - καταλληλότητα γλωσσικών μέσων).

Ενδείκνυται η εξής διδακτική διαδικασία: ο μαθητής καλείται να παρατηρήσει, να διαπιστώσει, να κάνει χρήση του γλωσσικού φαινομένου και να καταλήξει σε κάποιο συμπέρασμα. Το συμπέρασμα μπορεί να σχηματοποιηθεί (τύπος, σχήμα, πίνακας), ώστε ο μαθητής να ανάγει σε αυτό κάθε μεταγενέστερη γραμματική εμπειρία. Σκόπιμο είναι να δίδεται βαρύτητα στην παρατήρηση-διαπίστωση. Το συμπέρασμα θα ακολουθεί ως φυσική συνέπεια της διαδικασίας που προηγήθηκε. Η χρήση ορολογίας είναι αναγκαία μόνο στο μέτρο που αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη συνεννόηση με τους μαθητές, τόσο κατά τη διεξαγωγή του μαθήματος όσο και κατά την παραπομπή τους σε βιβλία αναφοράς.

Η γραμματική των δύο πρώτων επιπέδων (γραμματική του γλωσσικού συστήματος) διδάσκεται προκειμένου να υπηρετήσει τη γραμματική της επικοινωνίας. Γι'αυτό, η διδασκαλία της γραμματικής του συστήματος δεν πρέπει να υπερβαίνει κάποια «λογικά» όρια. Η κλίση περιορίζεται στη συνειδητοποίηση και εσωτερίκευση ενός σχήματος κλίσης ρήματος και ενός σχήματος κλίσης πτωτικού, χωρίς εμπλοκή του μαθητή σε υποπεριπτώσεις (ανισοσύλλαβα, φωνηεντόληκτα, ανώμαλα κτλ.). Ο σκοπός είναι να εντάσσει τις υποπεριπτώσεις σε ένα εκ των προτέρων αποκρυσταλλωμένο κλιτικό πρότυπο, εφόσον πρόκειται για μητρική γλώσσα και οι γραμματικοί τύποι τού είναι γνωστοί. Εξαίρεση αποτελούν όσα κλιτικά δεν είναι απόλυτα ενταγμένα στη μορφολογική δομή της νέας ελληνικής (αρχαιόκλιτα). Εδώ ο μαθητής ασκείται στην προφορική και γραπτή κλίση κάθε κλιτού ξεχωριστά.

Το κύριο βάρος πέφτει στην επεξεργασία του κειμένου και της επικοινωνίας.

Όπως προκύπτει από τα κεφάλαια Α και Β, κάθε μορφή γλωσσικής επεξεργασίας υπηρετεί έναν ή περισσότερους στόχους της γραμματικής. Στο κεφάλαιο Α, για λόγους μεθοδολογικούς, η γραμματική παρουσιάζεται σε ξεχωριστό υποκεφάλαιο (4).

Η πρόταση ως μονάδα επικοινωνίας εξετάζεται σε δύο επίπεδα:

(α) σε επίπεδο συνθηκών παραγωγής

(β) σε επίπεδο χρήσης (αποσπασματική πρόταση και υποκατηγοριοποιήσεις).

• Προκειμένου να υποβοηθείται η συνδιδασκαλία τυχόν αλλοδαπών με ανεπαρκή γνώση της ελληνικής γλώσ-

σας, προτείνονται τα εξής (τα οποία πρέπει να συνοδεύονται από διδακτικές οδηγίες):

- Να δίδεται βαρύτητα στην προφορική άσκηση και στη χρήση παραγλωσσικών μέσων, τα οποία προσφέρονται κυρίως με τον καθημερινό φυσικό διάλογο, τη δραματοποίηση, το σχολικό θέατρο, το τραγούδι, τις συμμετοχικές σχολικές εκδηλώσεις κ.ά..
- Να προσφέρονται για προφορική επεξεργασία άφθονες φραστικές δομές.
- Να δίδεται έμφαση στη διδασκαλία των ιδιαίτερων δομικών χαρακτηριστικών της ελληνικής γλώσσας, που παρουσιάζουν δυσκολίες για τους ξένους, όπως π.χ. είναι το φωνολογικό, το κλιτικό σύστημα και ο τονισμός.

Με εργασίες που ανατίθενται σε ομάδες μαθητών, καλλιεργείται η συνεργασία και η αλληλεγγύη.

Σε κάθε περίπτωση λαμβάνεται υπόψη η συμμετοχή μαθητών με ιδιαίτερες ανάγκες. Τα παιδιά αυτά μπορούν και πρέπει να επωφελούνται από τις γλωσσικές δραστηριότητες της τάξης. Η ιδιαιτερότητά τους σε έναν ή περισσότερους τομείς της ανάπτυξής τους υπαγορεύει στο δάσκαλο να σχεδιάσει - στο μέτρο των δυνατοτήτων του και με τη συνεργασία ειδικών και γονέων - ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα διδασκαλίας της γλώσσας και να χρησιμοποιήσει διάφορα διδακτικά μέσα για την επίτευξη των στόχων του.

Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι κάθε στόχος της γλωσσικής διδασκαλίας θεωρείται «οριζόντιος στόχος» όλων των μαθημάτων. Με άλλα λόγια, ως μέσο και αντικείμενο γλωσσικής άσκησης, ιδιαίτερα για την επεξεργασία του περιεχομένου και των φραστικών επιλογών, πρέπει να αξιοποιούνται όλα τα μαθήματα και η σχολική ζωή.

1.2. Λογοτεχνία

Σύμφωνα με τη φιλοσοφία του Προγράμματος, κρίνεται σκόπιμη η μερική αποσύνδεση της διδασκαλίας των λογοτεχνικών κειμένων από τη διδασκαλία του γλωσσικού μαθήματος, γιατί η λογοτεχνία παίζει ένα σημαντικό ρόλο στη γλωσσική και γενικότερα στην αισθητική καλλιέργεια του ατόμου, στην ευαισθητοποίησή του απέναντι στα προβλήματα της ζωής, αλλά δεν αποτελούν τα λογοτεχνικά κείμενα τα μοναδικά (ή όχι πάντα τα καταλληλότερα) πρότυπα γλωσσικής έκφρασης.

Παράλληλα κρίνεται σκόπιμη η σύνδεση λογοτεχνίας με το παιχνίδι, με την ψυχαγωγία, την καλλιέργεια του συναισθήματος καθώς και με τον προβληματισμό-διάλογο πάνω σε ποικίλα θέματα. Τα λογοτεχνικά κείμενα του Ανθολογίου ή αυτά που παρουσιάζονται την ώρα της ελεύθερης ανάγνωσης να συνοδεύονται από παιγνιώδεις δραστηριότητες φιλαναγνωσίας. Τέτοιες δραστηριότητες μπορούν να πραγματοποιούνται μέσα στην τάξη ή στο χώρο της σχολικής βιβλιοθήκης.

Αναφέρουμε ενδεικτικά τις εξής:

- Διαγωνισμοί ανάγνωσης λογοτεχνικών κειμένων.
- Βιβλιοαινίγματα - Βιβλιοκουίζ.
- Παρουσιάσεις βιβλίων είτε από το δάσκαλο είτε από τους μαθητές με παιγνιώδεις τρόπους.
- Ανάγνωση βιβλίων με αφορμή γεγονότα της επικαιρότητας ή πολιτιστικές δραστηριότητες της τάξης, π.χ. δημιουργία ανθολογιών, ανεύρεση βιβλίων με ένα συγκεκριμένο θέμα, πληροφορίες για συγγραφείς, σύγκριση των διασκευών γνωστών παραμυθιών κ.ά.
- Θέσπιση αναγνωστικών βραβείων.
- Σύνδεση λογοτεχνικών κειμένων με δραστηριότητες θεατρικής έκφρασης (αυτοσχεδιασμοί, παντομίμα, διασκευή λογοτεχνικών κειμένων σε θεατρικό σενάριο κ.ά.)
- Δραστηριότητες που αφορούν το εικονογραφημένο βιβλίο.
- Αφήγηση
- Δημιουργικό γράψιμο.
- Παρουσίαση λογοτεχνικών βιβλίων σε CD-ROM.
- Σύνδεση της λογοτεχνίας με τη ζωγραφική και τη μουσική. Χρήση μελοποιημένης ποίησης.
- Προσκλήσεις συγγραφέων.
- Διοργάνωση εκθέσεων βιβλίου από δασκάλους, γονείς, μαθητές.
- ■ Διαγωνισμοί εικονογράφησης και βιβλιοδεσίας.

2. Διδακτικά μέσα

α. Διδακτικό εγχειρίδιο και επιμέρους βοηθήματα για τον μαθητή. Το εγχειρίδιο, που είναι δυνατό να επιλέγεται μεταξύ δύο ή περισσοτέρων, περιέχει πολλούς τύπους κειμένων και πολλά είδη λόγου.

Η διδακτική ενότητα περιέχει ένα ή περισσότερα κείμενα για επεξεργασία κειμενικής-νοηματικής ή γραμματικής δομής και ένα ή περισσότερα γλωσσικά φαινόμενα.

Τα κύρια στοιχεία του γλωσσικού φαινομένου εξαντλούνται σε επάλληλες διδακτικές ενότητες.

Το εγχειρίδιο περιέχει πίνακες κλίσης, συγκεφαλαιώσεις, καθώς και σχήματα αισθητοποίησης βασικών μορφοσυντακτικών δομών

Λαμβάνεται μέριμνα, ώστε το περιεχόμενο του εγχειριδίου και των κάθε είδους σχολικών βοηθημάτων του μαθητή να μην συνίστανται σε ομοιόμορφα επαναλαμβανόμενη διαδικασία, η οποία έχει ως συνέπεια τον αυτοματισμό και την νωθρότητα. Η δομή του εγχειριδίου, γενικά, να αφήνει μεγάλα περιθώρια πρωτοβουλιών και επινοήσεων εκμέρους του δασκάλου.

β. Κείμενα («αυθεντικά») από τον ευρύτερο κοινωνικό χώρο του μαθητή. Τα κείμενα των εγχειριδίων μπορούν να αντικαθίστανται από άλλα (άρθρα, ανακοινώσεις, επιστολές, διαφημίσεις, λογοτεχνήματα κ.τ.ό.), όταν είναι επίκαιρα, όταν εμπίπτουν στα διαφέροντα των μαθητών, όταν οι μαθητές έχουν λόγο πάνω σ'αυτά, όταν είναι, τυχόν, πρωταγωνιστές και, σε κάθε περίπτωση, όταν τα κείμενα προσφέρονται στη διδασκαλία συγκεκριμένου γλωσσικού φαινομένου. Εξυπακούεται ότι, στην περίπτωση αυτή, ο δάσκαλος διασφαλίζει τις προδιαγραφές ποιότητας και καταλληλότητας γλώσσας και περιεχομένου. Τα κείμενα αυτά δεν μπορούν να υποκαταστήσουν ποσοστό μεγαλύτερο του 25% του συνόλου των κειμένων του βιβλίου. Είναι δυνατό να διατίθενται στο δάσκαλο ένας αριθμός κειμένων για επιλογή.

γ. Βιβλίο για το δάσκαλο. Είναι συνοπτικό. Περιέχει τα στοιχεία που υποτίθεται ότι δεν είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει ο δάσκαλος και μόνον αυτά. Δίνει κατευθύνσεις και προκαλεί τον δάσκαλο στην επινοητικότητα και τη δράση. Περιέχει γλωσσάριο για το δάσκαλο, με τους βασικότερους όρους της Διδακτικής της Γλώσσας.

δ. Εγχειρίδιο σχολικής γραμματικής. Είναι συνοπτικό, εύχρηστο και μεθοδικό διδακτικό εργαλείο, που το χρησιμοποιούν μικρά παιδιά 9-12 χρονών. Γι'αυτό η εκπόνησή του εμπίπτει στην αρμοδιότητα κυρίως των παιδαγωγών. Ο ρόλος των γλωσσολόγων περιορίζεται στη λήψη καίριων αποφάσεων, μετά από συμφωνία σε ελάχιστα σημεία, ώστε το εγχειρίδιο που θα προκύψει να:

- Περιέχει περιορισμένο, αλλά επαρκή αριθμό μορφοσυντακτικών φαινομένων.
- Προσεγγίζει, παράλληλα, την πραγματολογική πλευρά της γλώσσας.
- Αφήνει περιθώρια «ανοχής» στην πολυτυπία, ως ένα βαθμό, ιδίως όταν αυτή έχει σχέση με τα επίπεδα ύφους.
- Δίνει έμφαση στη σύνταξη μικρών λέξεων (που, με, για, μέχρι, σαν κ.τ.ό.).
- Γενικά, δίνει λύσεις σε επείγουσες συντακτικές, μορφολογικές και ορθογραφικές εκκρεμότητες της νεοελληνικής διδασκόμενης γλώσσας, οι οποίες έχουν συνέπειες στην πρώτη εμπλοκή του παιδιού σε συνειδητές γλωσσικές επιλογές. Δίνει επίσης έμφαση σε πρακτικά ζητήματα γραφής.

Για τη μέθοδο και την εποπτική του παρουσίαση ισχύουν οι βασικές προδιαγραφές των εγχειριδίων (α).

ε. Ανθολόγιο λογοτεχνικών κειμένων. Σκοπός του είναι να φέρει τον μαθητή σε επαφή με ευρύ φάσμα κατάλληλων λογοτεχνικών κειμένων που κατέχουν κεντρική θέση στην λογοτεχνική μας κληρονομιά. Η επιλογή των κειμένων και των θεμάτων γίνεται με βάση ειδικά επεξεργασμένες προδιαγραφές, με κοινό παρανομαστή ορισμένες έννοιες και αξίες, όπως η αγάπη, η εντιμότητα, ο ισχυρός χαρακτήρας, η οικογένεια, η γλώσσα, το εθνικό αυτοσυναίσθημα, η ορθοδοξία, η αποδοχή της ετερότητας, η παγκοσμιότητα και διάρκεια του ελληνισμού και, κυρίως, οι σημερινές δυνατότητές του. Σε κάθε περίπτωση, τα κείμενα καλλιεργούν αισιόδοξες στάσεις στο μαθητή.

Περιλαμβάνει κείμενα από την αρχαία ελληνική μυθολογία, από τα ομηρικά έπη, από άλλα έργα της αρχαίας ελληνικής, εκκλησιαστικής και βυζαντινής γραμματείας, με απόδοση σε στρωτή νεοελληνική γλώσσα, οικεία στο παιδί. Περιλαμβάνει επίσης παραμύθια και δημοτικά τραγούδια από όλη τη γεωγραφική έκταση του ελληνισμού, δείγματα ιδιωματικών κειμένων της ελληνικής γλώσσας, αντιπροσωπευτικά κείμενα Ελλήνων της διασποράς, καθώς και δείγματα λογοτεχνίας γειτονικών πολιτισμών. Περισσότερο, όμως, προβάλλεται η νεώτερη και σύγχρονη ελληνική δημιουργία.

Τα ποιήματα είναι, κατά προτίμηση, έμμετρα, ομοιοκατάληκτα και ρυθμικά, ιδίως για τις κατώτερες τάξεις.

Τα ανωτέρω ισχύουν και για τα κάθε είδους κείμενα των γλωσσικών εγχειριδίων.

Η αισθητική του λόγου συνδυάζεται με την καλαίσθητη εμφάνιση του βιβλίου. Το κείμενο πλαισιώνεται από ανάλογα έργα εικαστικών τεχνών, φωτογραφίες, πλαγιότιτλους και κάθε μορφής συμπληρωματική πληροφορία, όπου αυτό φαίνεται επιβεβλημένο.

Γ. Αξιολόγηση

Συμπληρώνει τη μαθησιακή διαδικασία στον τομέα της γλώσσας, εφόσον δείχνει σε ποιο βαθμό πέτυχαν οι στόχοι του Προγράμματος (Α) και ποιες διορθωτικές παρεμβάσεις επιβάλλονται. Το Πρόγραμμα αξιολογείται ως προς το περιεχόμενο, την αποτελεσματικότητα, την αποδοχή, τη μετατρεψιμότητα των γνώσεων και τις συνέπειες που είχε - ή δεν είχε - στις μετέπειτα σπουδές του μαθητή, στην κοινωνική του ζωή, στην αγορά εργασίας κ.ά..

Στην προκειμένη περίπτωση δεν κρίνεται σκόπιμο να σταθούμε στην αξιολόγηση του Προγράμματος, η οποία είναι έργο της Πολιτείας και αφορά στενό κύκλο ειδικών και αρμοδίων, παρά μόνο στην αξιολόγηση του μαθητή, που είναι έργο της καθημερινής εργασίας του δασκάλου. Γίνεται είτε στο πλαίσιο της αξιολόγησης του Προγράμματος είτε ανεξάρτητα από αυτό. Μορφές αυτής της αξιολόγησης μπορεί να είναι:

- Οι γραπτές δοκιμασίες, διάρκειας λίγων λεπτών ως και μιας διδακτικής ώρας, κατά περίπτωση.
- Προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις κατανόησης, διάφορων τύπων.
- Ερωτήσεις ανάπτυξης, τύπου μικρού γραπτού δοκιμίου, για τις μεγαλύτερες τάξεις. Ελέγχουν την ικανότητα οργάνωσης του περιεχομένου σε παραγράφους και ευρύτερες νοηματικές ενότητες. Μπορούν να δίδονται και στις μικρότερες τάξεις, με τη βοήθεια εικόνων, πλαισίων παραγράφων κτλ.
- Ερωτήσεις σύντομης απάντησης, προφορικές ή γραπτές. Ζητούν περιορισμένης έκτασης απαντήσεις, συνεπτυγμένη απόδοση περιεχομένου, περιλήψεις κ.τ.ό. Είναι ανάγκη να ορίζεται ο μέγιστος αριθμός λέξεων.
- Θέματα σύμπτυξης περιεχομένου, προφορικά ή γραπτά.
- Ερωτήσεις κρίσης. Προσφέρονται περισσότερο στην αξιολόγηση βαθύτερης κατανόησης του περιεχομένου μιας ενότητας ή ενός βιβλίου.
- Συνθετικές δημιουργικές εργασίες.

Για την αξιολόγηση των γλωσσικών δεξιοτήτων με μέσα όπως τα παραπάνω, μπορεί να χρησιμοποιείται όποιο μάθημα του ωρολογίου προγράμματος προσφέρεται περισσότερο, κατά περίπτωση.

- Κλειστές ή αντικειμενικού τύπου ερωτήσεις. Μπορούν να αντιστοιχούν και σε τύπους των δομικών ασκήσεων. Προσφέρονται περισσότερο στην αξιολόγηση της γραμματικής του γλωσσικού συστήματος, της ορθογραφίας και του λεξιλογίου.
- Κείμενο με προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις που αναφέρονται στο περιεχόμενο, τη δομή του, το ύφος και τα γλωσσικά μέσα.
- Θέμα για ανάπτυξη και δόμηση περιεχομένου.
- Φύλλα Αξιολόγησης.
- Κείμενο περιορισμένης έκτασης (αντιγραφή), για τον έλεγχο της καλλιγραφίας ή της ορθογραφίας.
- Κάθε κείμενο που παράγει ή κάθε πράξη που επιτελεί ο μαθητής με τα λόγια του.

Όπως προαναφέρθηκε, οι ποικίλες γλωσσικές πράξεις αναλογούν σε ένα ευρύ φάσμα ειδών λόγου. Αυτό υποχρεώνει τον μαθητή να προσαρμόζει τη μορφή του λόγου του στις εκάστοτε ειδικές «απαιτήσεις» κάθε κειμένου. Η σκοπιμότητα άλλων κειμένων απαιτεί, για παράδειγμα, δόμηση σε παραγράφους, καλλιέπεια, ακρίβεια, συντομία, σαφήνεια, πλούσιο λεξιλόγιο, πλοκή και άλλων όχι.

Γι' αυτό, κύριο κριτήριο αξιολόγησης είναι η αποτελεσματικότητα (αποδεδειγμένη ή πιθανή) κάθε είδους λόγου, σχετικά με τον σκοπό τον οποίο επιδιώκει ο μαθητής, καθώς και η αποδεκτότητά του ως συνόλου. Η τελευταία μπορεί να αναλυθεί σε επιμέρους κριτήρια αξιολόγησης, όπως η καταλληλότητα της διατύπωσης, του λεξιλογίου και του ύφους, η ορθότητα της σύνταξης και της μορφολογίας, η ορθογραφία και η γενική εικόνα του κειμένου (γραπτού ή προφορικού).

Τα λάθη αντιμετωπίζονται διδακτικά ως ενδείκτες ενός προσωρινού επιπέδου επικοινωνιακής δεξιότητας του μαθητή. Η άστοχη χρήση λέξεων, το ελλιπές λεξιλόγιο, τα ορθογραφικά και γραμματικά λάθη, οι δυσχέρειες στη χρήση υποτακτικού λόγου, στην προσαρμογή του λόγου

στην περίσταση, στην κατανόηση και χρήση απαιτητικού λόγου κ.ά. χρησιμοποιούνται, κατά περίπτωση, ως μέσα διάγνωσης που επιτρέπουν στον δάσκαλο να καταστρώσει πρόγραμμα διορθωτικών παρεμβάσεων.

Μόνιμος στόχος του δασκάλου είναι να καταστήσει τον μαθητή υπεύθυνο για τον λόγο που παράγει, ώστε να τον αξιολογεί και να τον διορθώνει μόνος του, κάνοντάς τον όσο μπορεί αποτελεσματικότερο για τον σκοπό για τον οποίο τον παρήγαγε. Έτσι ο μαθητής εισάγεται στη διαδικασία της συνεχούς αναβάθμισης του γλωσσικού του επιπέδου, δηλαδή στη μορφωτική διαδικασία της συνεχούς τελειοποίησης.

Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από το σχολ. έτος 1999 - 2000.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 25 Ιανουαρίου 1999

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ Δ. ΑΡΣΕΝΗΣ

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΟΥ 34 * ΑΘΗΝΑ 104 32 * TELEX 223211 YPET GR * FAX 52 34 312
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: http: www.et.gr
INTERNET: hol.gr
e-mail: nvas @ hol.gr

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Σολωμού 51

Πληροφορίες δημοσιευμάτων Α.Ε. - Ε.Π.Ε.	5225 761 5230 841
Πληροφορίες δημοσιευμάτων λοιπών Φ.Ε.Κ.	5225 713 5249 547
Πώληση Φ.Ε.Κ.	5239 762
Φωτοαντίγραφα παλαιών Φ.Ε.Κ.	5248 141
Βιβλιοθήκη παλαιών Φ.Ε.Κ.	5248 188
Οδηγίες για δημοσιεύματα Α.Ε. - Ε.Π.Ε.	5248 785
Εγγραφή Συνδρομητών Φ.Ε.Κ. και αποστολή Φ.Ε.Κ.	5248 320

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΠΩΛΗΣΗΣ Φ.Ε.Κ.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ Βασ. Όλγας 227 - Τ.Κ. 54100	(031) 423 956
ΠΕΙΡΑΙΑΣ Νικήτα 6-8 Τ.Κ. 185 31	4135 228
ΠΑΤΡΑ Κορίνθου 327 - Τ.Κ. 262 23	(061) 6381 100
ΙΩΑΝΝΙΝΑ Διοικητήριο Τ.Κ. 450 44	(0651) 87215
ΚΟΜΟΤΗΝΗ Δημοκρατίας 1 Τ.Κ. 691 00	(0531) 22 858
ΛΑΡΙΣΑ Διοικητήριο Τ.Κ. 411 10	(041) 597449
ΚΕΡΚΥΡΑ Σαμαρά 13 Τ.Κ. 491 00	(0661) 89 127 / 89 120
ΗΡΑΚΛΕΙΟ Πλ. Ελευθερίας 1, Τ.Κ. 711 10	(081) 396 223
ΛΕΣΒΟΣ Πλ. Κωνσταντινουπόλεως Τ.Κ. 811 00 Μυτιλήνη	(0251) 46 888 / 47 533

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
- Μέχρι 8 σελίδες 200 δρχ.
- Από 8 σελίδες και άνω προσαύξηση 100 δρχ. ανά 8σέλιδο ή μέρος αυτού

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ Φ.Ε.Κ.

Τεύχος	Κ.Α.Ε. Προϋπολογισμού 2531	Κ.Α.Ε. εσόδου υπέρ ΤΑΠΕΤ 3512
Α΄ (Νόμοι, Π.Δ., Συμβάσεις κ.λπ.)	60.000 δρχ.	3.000 δρχ.
Β΄ (Υπουργικές αποφάσεις κ.λπ.)	70.000 » .	3.500 » .
Γ΄ (Διορισμοί, απολύσεις κ.λπ. Δημ. Υπαλλήλων)	15.000 » .	750 » .
Δ΄ (Απαλλοτριώσεις, πολεοδομία κ.λπ.)	70.000 » .	3.500 » .
Αναπτυξιακών Πράξεων (Τ.Α.Π.Σ.)	30.000 » .	1.500 » .
Ν.Π.Δ.Δ. (Διορισμοί κ.λπ. προσωπικού Ν.Π.Δ.Δ.)	15.000 » .	750 » .
Παράρτημα (Προκηρύξεις θέσεων ΔΕΠ κ.τλ.)	5.000 » .	250 » .
Δελτίο Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Δ.Ε.Β.Ι.)	10.000 » .	500 » .
Ανωτάτου Ειδικού Δικαστηρίου (Α.Ε.Δ.)	3.000 » .	150 » .
Προκηρύξεων Α.Σ.Ε.Π.	10.000 » .	500 » .
Ανωνύμων Εταιρειών & Ε.Π.Ε.	250.000 » .	12.500 » .
ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΕΚΤΟΣ Α.Ε. & Ε.Π.Ε.	250.000 » .	12.500 » .

* Οι συνδρομές του εσωτερικού προπληρώνονται στα Δημόσια Ταμεία που δίνουν αποδεικτικό είσπραξης (διπλότυπο) το οποίο με τη φροντίδα του ενδιαφερομένου πρέπει να στέλνεται στην Υπηρεσία του Εθνικού Τυπογραφείου.
* Οι συνδρομές του εξωτερικού επιβαρύνονται, πέραν των ανωτέρω αναφερομένων ποσών, με τα ταχυδρομικά τέλη και μπορεί να στέλνονται με επιταγή και σε ανάλογο συνάλλαγμα στο Διευθυντή Διαχείρισης του Εθνικού Τυπογραφείου.
* Η πληρωμή του υπέρ ΤΑΠΕΤ ποσοστού που αντιστοιχεί σε συνδρομές, εισπράττεται από τα Δημόσια Ταμεία.
* Οι συνδρομητές του εξωτερικού μπορούν να στέλνουν το ποσό του ΤΑΠΕΤ μαζί με το ποσό της συνδρομής.
* Οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, οι Δήμοι, οι Κοινότητες ως και οι επιχειρήσεις αυτών πληρώνουν το μισό χρηματικό ποσό της συνδρομής και ολόκληρο το ποσό υπέρ του ΤΑΠΕΤ.
* Η συνδρομή ισχύει για ένα χρόνο, που αρχίζει την 1η Ιανουαρίου και λήγει την 31η Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου. Δεν εγγράφονται συνδρομητές για μικρότερο χρονικό διάστημα.
* Η εγγραφή ή ανανέωση της συνδρομής πραγματοποιείται το αργότερο μέχρι τον Μάρτιο κάθε έτους.
* Αντίγραφα διπλοτύπων, ταχυδρομικές επιταγές και χρηματικά γράμματια δεν γίνονται δεκτά.

Οι υπηρεσίες εξυπηρέτησης των πολιτών λειτουργούν καθημερινά από 08.00΄ έως 13.00΄

(ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ)